

Štev. 12.

V Ljubljani 15. decembra 1939.

Leto 56.

Vsebina: Kaj nam prinese prihodnji časi? — Ali smo lahko zadovoljni z delom kmetijskih zbornic? — 100 nasvetov in pobud. — Škodljivi vpliv neugodne zime na ozimno žito. — O poskusih s fižolom leta 1939. — Poskusno sajenje krompirja na Krškem polju 1939. — Prednosti ozkih ogonov? — Bakterije — nevidni prijatelj kmetovalca! — Saditev sadnega drevja. — Rano pretakanje bo letos na mestu. — Za vsakdanji kruh. — Izračunavanje krmlnih obrokov. — Kako sem s silosom zadovoljen. — Rja pri prašičkih. — Nekoliko skušenj o slinavki in parkljevki. — O pridelovanju voska. — Kako izvedemo zavarovanje živine? — Nova ureditev izvozne trgovine. — Zadružništvo in izvoz živine. — Vprašanje modre galice. — Važno za naprednejše kmete. — Opozorilo vinogradnikom. — Tržno poročilo. — Društvene vesti. — Književnost.

Vesele božične praznike in srečno novo leto 1940

želi

„Kmetovalec“.

Kaj nam prinese prihodnji časi?

Srečko Goljar.

Noben konec leta od onega 1914 do prestanka prve svetovne vojne nam ni prikazoval tako temnega obzorja, kakor ga rišejo današnje prilike.

Leto 1918. se je izpričalo kot leto premirja, ne miru. Že prvega dne so se glavne svetovne sile pričele pripravljati na nadaljevanje vojne. V večni tekmi, da nobena ne bi postala premočna, sejejo znova požar po celi zemeljski krogli. Ta požar, senca neprekinjenega boja med gospodarstvom in politiko in obratno, se z neizprosno odločnostjo približuje tudi mejam vseh malih držav. Čeprav bi bile edine med seboj, nimajo moči, da bi odstranile vojno viхро ali vsaj njene učinke.

Kaj bo — se s trepetom vprašujejo skoraj vsi ljudje, od prvega do zadnjega. Kmet premišljuje ob svoji izmučeni zemlji, kdo jo bo oral, kdo sejal, kdo žel, predvsem pa premišljuje, če bo nerazrita in neuničena ostala vsaj njegovim. Delavec gleda vsak dan bolj zaskrbljeno v dimnik svoje tovarne, če morda že ni uga-

snil in njegova žena, obdana z gručo otrok, se boji dočakati trenutek, ko ji poreče: ni dela. Meščan, živeč v večnem prelistavanju in popisovanju papirja se boji ure, ko bo postalo vse to nepotrebno. Vsi skupaj pa že v duhu doživljajo čase, ko se bodo rušili kamni s kamnov, ko bo človek postal to, iz česar se je razvil in ko bo neusmiljena sodba zaprla domača ognjišča in pognala v beg množice otrok, staršev, betežnih, bolnih in ko bo ista sodba drugod neizprosno uničevala življenja močnih in sposobnih mož.

Človeštvo je vekomaj žrtev svoje nebržnosti, zaupljivosti in pozablivosti. Venomer nastajajo po enakih vzrokih enake posledice. Le kratka razdobja potrjujejo njegovo, nekje v dnu spečo silo, ki bi zmogla odstraniti vzroke in posledice nesrečnih strahot. V letih 1918. in naslednjih se je ta sila prebudila; narodi so spoznali svoje prirodne pravice in so tudi zbrali toliko moči, da so si jih začeli zagotavljati, graditi, utrjevati. Majhen kos blagostanja pa jih

je že uspaval. Prišla je ura, ko so se stari izkoriščevalci ljudstev spet zbudili in si ob pozabljivi nebržnosti množic prigrabili vse moči; gospodarske, kulturne in politične. Začela se je pot navzdol. Ta pot nas je danes privedla pred vprašanja, ki jim odgovora skoraj ne vemo, zastavlja nam besedo: kaj nam prinese prihodnji časi?

V daljnem, toda vidnem ozadju si gledata v oči dve ogromni nasprotni plasti in narodi so med njima kakor žito med mlinskimi kamni.

Gospodarski razvoj, ki ima svoje nespremenljive in nepremakljive postave, se lomi na dva kosa. Ali bo vsem vse vzeto in ne bo nikomur nič ostalo, ali le devetdesetim od sto in bo desetim od sto ostalo vse?

Prvo načelo prodira od vzhoda, drugo prihaja od zahoda. Obe se odevljeta v prijetna oblačila lepih besedi. Za jedro narodov pa po obeh ne more nastati drugo kot beda, revščina, služba drugim, ne sebi. Kdor koli bo zmagal, si bo podredil ogromna gospodarska področja z milijoni in milijoni delavnih rok; z milijoni teles, ki bodo izčrpana od prestanih strahot hvaležno sprejemala tenke obroke in s svojim delom množila bogastva onih, ki bodo vladali nad njimi.

Človek še ni toliko dozorel, da bi mogel napraviti končen račun s slabostjo svoje nature in z izročilom tistih, ki so mu jo doslej oblikovali. Brez tega pa bo sedanja borba le vmesna stopnja od nižine trpljenja do vrhov vstajenja. Višek kapitali-

stičnega razvoja še ni dosežen, zato tudi mera zla za narode ni še polna. Pa tudi z nasprotnim gospodarskim sestavom ni drugače. Konec te borbe bo privedel postojanke obeh taborov vsekakor do tja, kjer se bo izkazalo, kaj je pravično in kaj krivično.

Že v raju je bilo spoznanje grenka stvar. Nešteta človeška bitja so to grenkobo povečala do neizmernosti. Ker pa je njihova moč za slabo v bistvu prav tako velika kakor za dobro, bo prihajajoča preizkušnja spet priklicala na dan tisto spečo silo, ki je bila zbudena pred dvajsetimi leti, a čije moč ni še bila zadostna, da za trajno utrdi ljudske pravice ali vsaj njih temelje.

Gorje, ki mu nihče ne bo ušel, bo kakor vselej rodilo novo, trajnejše in globlje spoznanje zgrešenosti dosedanjih potov; roditi pa tudi mora voljo, ne ponavljati vzrokov, ki so

bili sesuli na ramena narodov vse prejšnje nesreče.

Prihodnost bo težka; gorje, ki nam ga obeta in ki bomo pód njim omahovali, pa nam ne sme vzeti vere v zadnjo tolažbo: da bomo skozi osat in trnje, v potu obraza in duha prebili vrata krivičnikov in njihove družabne sestave, ki goní ljudstva v uničujoče borbe. **Kmet bo, očiščen plevela, ki ga je razdvajal, kot resničen gospodar vsem pokazal pravo pot tovariškega sožitja in sodela.** Če veliki narodi še razmišljajo, kako bodo uredili svet po tej vojni, najštevilnejši stan sveta — kmet — pa mora razmišljati, kako bo z zemljo po vojni. **Spremenjen še danes povsod v najemnika, mora zmagati nad razredom, ki ga je bil potisnil tja, če strne svoje vrste v združništvo, ki ne pozna tlačitelje in tlačene, temveč le enake med enakimi.**

Ali smo lahko zadovoljni z delom kmetijskih zbornic?

Ing. B. Ferlinc.

O nalogah kmetijskih zbornic je bilo mnogo napisanega, dokler smo se zanje borili. Ko pa je bila uredba o njihovi organizaciji uzakonjena, smo čutili, da ta uredba ni takšna, kot smo si jo želeli, saj je predvidena za kmetijske zbornice skoro ista organizacija kot za druge stanovske zbornice (trgovske, industrijske, obrtne itd.). Pustilo se je v nemar, da so drugi stanovi drugače organizirani ter zaradi maloštevilnosti bolj strnjeni in je tudi njihovo delo drugačno kot kmetovo. Posebno pa vsebuje uredba o kmetijskih zbornicah veliko praznino ravno v tem, ker ne določa kakšen naj bo odnos zbornice do kmetijskih gospodarskih organizacij. Nihče namreč ne more biti tako naiven, da ne bi uvidel, da zbornica ne more za zaščito pravic in zahtev kmečkega stanu neposredno sodelovati z vsakim članom — kmetom, temveč le s skupinami kmetov, torej z njihovimi gospodarskimi organizacijami, ki predstavljajo v tem stanu šele upoštevanja vredne gospodarske edinice. Iz tega sledi, da je glavna naloga kmetijskih zbornic, pospeševati in spraviti v sklad delo gospodarskih organizacij kmetov, ker je to pogoj, da zbornica zamore uspešno zastopati interese svojih članov.

Vedno več je namreč dokazov in primerov v našem gospodarskem življenju, da se izigrajo, odnosno ostanejo neizpolnjeni razni oblastveni ukrepi, ki so se podvzeli v korist kmeta, ako te ukrepe ne izvajajo lastne gospodarske organizacije kmetov. Tako n. pr. ne predstavlja državna intervencija na žitnem trgu nikakšno zaščito interesov kmeta, saj kmet sam ni sposoben izpolniti pogoje, ki so predpisani za dobave Prizadu. To bi edino mogle storiti kmetijske gospodarske organizacije, toda te ne uživajo one zaščite in pomoči, ki bi ju zaslužile. Tako je Prizad garantiral intervenzijsko ceno prav za prav le posrednikom in so tudi ti vtaknili v žep lepe zaslužke. Ravno tako je borba proti kartelom, ki izdelujejo kmetijske potrebščine, brezuspešna, če kmet ne bo mogel njim nasproti postaviti dobro organizirana lastna gospodarska podjetja. **Protesti in predlogi kmetijskih zbornic se bodo upoštevali le takrat, če kmet potom svojih gospodarskih organizacij zamore stopiti tudi dejansko v boj za svoje pravice.**

Kmetijske zbornice imajo sedaj preko dve leti obstoja za sabo. Nadejali smo se, da bo zdrava presodnost in nujnost reševanja problemov kmečkega stanu vodstvom

zbornic narekovala intenzivno delo na organizaciji in zaščiti kmeta, ter da bodo zbornice same nadoknadile vrzel, ki zija v uredbi o zbornicah in ki smo jo v uvodu omenili. Da nekatere zbornice v tem smislu skušajo svojo delavnost usmerjati, so pokazale nekatere pobude, ki izhajajo z njihove strani. Pri večini zbornic pa tega ni opaziti, saj si nekatere še niso preskrbele niti potrebnega strokovnega osebja, temveč so smatrale, da je najvažnejša ureditev pisarne. Druge so zopet pogrечно razumele svoje naloge in skrbe za strokovno izobrazbo v svojem okolišu ter izdajajo strokovna glasila, čeprav so za to potrebo v njihovem področju dovoljno poskrbele že razne prostovoljne gospodarske organizacije kmetov. Tako se ruši ono, kar se je že pokazalo kot dobro, namesto da bi zbornica iniciativo teh organizacij podpirala in spopolnjevala. Stiki z gospodarskimi organizacijami še v nobenem področju niso postali tako tesni, da bi zbornice mogle, naslanjajoč se na njihovo gospodarsko moč, uspešno nastopati za interese kmeta. Lahko celo trdimo, da še nobena kmetijska gospodarska organizacija v državi ni bila deležna kakršne koli podpore pri njenem delu s strani zbornice, še manj pa, da bi zbornice delo različnih organizacij koordinirale. Združništvo, ki je vendar najmočnejša gospodarska organizacija kmeta, za zbornice tako rekoč ne postoji, z izjemo nekoliko splošnih zahtev v raznih resolucijah. Ker se za združništvo zbornice ne zanimajo tudi iniciativno, se mora združništvo še vedno samo boriti za svoje pravice. Tako se dostikrat dogode krivice ter se ugodnosti in denarna sredstva razdele med združništvo po vidihih, ki bi se pri podrobni analizi splošnih potreb pokazali kot neopravičljivi. Nismo še doživeli, da bi zbornice v takih primerih povzdignile svoj glas v zaščito zapostavljenih združnih organizacij.

Da bi se omenjena praznina v uredbi za kmet. zbornice dopolnila, bi bilo potrebno, da se v uredbi vnese sledeče določilo: **Kmetijske zbornice so dolžne, da vzpostavijo tesne stike in sodelovanje z vsemi gospodarskimi in prosvetnimi organizacijami kmetov, da zastopajo njihove interese in ustvarjajo potrebne predpogoje za jačanje in širjenje teh organizacij, da pri oblasteh in v vseh drugih primerih branijo njihove interese, ter jih vedno vprašajo za**

mnenje in nasvet preden predložijo državnim oblastem svoje predloge in mnenja, same pa se ne bavijo aktivno s proizvodnjo, predelavo, trgovino ali z rešenjem potreb kmetijstva, katerim so že zadostile gospodarske organizacije kmetov.

Druga sprememba uredbe, ki bi se tudi morala doseči, je ta, da se omogoči kmetijskim organizacijam večje zastopstvo v zborničnem svetu. Po sedanji uredbi delegirajo revizijske zveze zadrug, centrale kmetijskih družb, združenja agronomov, živinozdravnikov, gozdarjev in kmetijskih strokovnjakov ter organizacija vodnih zadrug svoje delegate v zbornični svet. Vse te organizacije so med seboj zenačene glede svojega zastopstva v zborničnem svetu, brez ozira na njihov značaj, razširjenost in število krajevnih organizacij in članstva. Zato imamo primere, da zastopa v zborničnem svetu nekoliko sto združenih organizacij s stotisoči članov ravno tako le en delegat, kakor katero stanovsko društvo z nekoliko desetih članov, ali eno vodno zadrugo.

Zaradi tega bi uredba morala določati, da zadrugarstvo in druge kmetijske gospodarske organizacije zastopa poleg enega delegata po sedanji uredbi, še nekoliko delegatov v razmerju njihovih članic (zadrug, podružnic, društev itd.) in skupnega članstva. Le tako se bo zadostilo temeljnemu načelu, po katerem pripadajo zbornice samo kmetom in njihovim organizacijam. Dokler pa se uredba ne spremeni, naj zbornice kooptirajo v zbornični svet zastopnike onih kmetijskih gospodarskih organizacij, ki so po sedanji uredbi prikrajšane.

Zavedamo se prav dobro, da naše kmetijske zbornice še niso mogle svojega delovanja tako razširiti in spopolniti, kot bi to bilo potrebno, ker so se pač morale kot mlade ustanove boriti z začetniškimi težavami. Zato tudi ni naša namera, da na podlagi dosedanjega dela zbornic izrečemo kakršno koli dokončno sodbo, temveč želimo le opozoriti na dejstva, ki bi jih zbornice morale upoštevati, da bodo postale resnične in učinkovite zastopnice kmetijstva.

100 nasvetov in pobud.

Goričan.

75. Vodni jarek se je ob deževju razlil po naši njivi s krompirjem in napravil občutno škodo. Nižji neosnaženi del jarka na sosedovem je oviral odtok vode. Prosil sem ga naj vendar jarek osnaži, kar je takoj obljubil, a ne storil, kakor je dandanes običajno in moderno vseposod. Kaj sem hotel storiti? Navozil sem ob jarku na naši zemlji nasip ob celi dolžini jarka s cestno prstjo. Pri drugem deževju je bila njegova njiva pod vodo, naša pa suha. Takoj je jarek na svojem osnažil!

Na drugi njivi na zgornjem delu je malo večji vodni jarek z večinoma stalno vodo. Večkrat je bila njiva poplavljen. Leta in leta sem zviševal nasip in jarek skrbno snažil in se tako branil poplave. Enkrat po deževju grem gledat in zopet je cela njiva pod vodo, nikjer pa sledu, kje je prestopila breg. Preiskujem na vse strani, a nisem mogel najti od kod se je vzela voda. Vzrok, da je voda nastopila po njivi je gotovo bil. Drugič grem v najhujšem nali-vu gledat, kako je z vodo. Zopet je bila njiva pod vodo in končno najdem, da je na petih mestih tekla ob roko na debelo po rovih kakšnih

20 do 30 cm pod zgornjim robom jarka. Morda so krti prerili in napravili odtok, kadar je bil jarek poln vode. Ker je bila velika trava, zaznamoval sem luknje s šibami. Potem smo odkopali rov in ga trdno zabili v ilovico. Upam, da bo sedaj mir za več let.

76. Večkrat sem čital, slišal in tudi videl, da krmijo živini celo peso in strniščno repo. To se mi zelo dopade, ker rezanje na roko je zamudno. Nakup reporeznice se pa za nas ne izplača. Vseeno se ne upam polagati cele repe, ker se bojim, da se mi živina zadavi. Zadnjič so mi neke pravili, da polagajo tudi drobno repo celo — in da se jim ni še nikdar pripetila nesreča. Ali tudi naši kmetje kje tako krmijo? Rad bi slišal od več strani zagotovila, da se brez skrbi krmijo cela pesa in repa.

77. V začetku mojega kmetovanja sem kupil 2 telici simodolske pasme v Ptuj in jih poslal v žabojih po železnici domov. Zelo smo jih imeli radi in dobro sta uspevali. Tedaj sem se še držal šolskih in teoretičnih predpisov. Nisem jih začel spravljati, dokler nista dovršili 2

leti. Bili sta lepe, velike in zelo dobre reje. Gonili smo jih potem leto dni k vsem bikom v okolišu 10 kilometrov. Nič ni pomagalo. Nista se ubrejili. Mesarju sem ju moral prodati. Ena je imela 660, druga 610 kg. Silno težko mi je bilo. Od tedaj sem dal slovo strogo teoretičnim naukom in obenem začel z bikorejo. Resnica je: Kdor hoče imeti zelo težke kravce, mora spravljati telice šele z 2 leti, kakor to delajo zavodi, veleposessniki in tisti, ki imajo bika doma.

Pozneje enkrat se mi je zgodilo narobe. Dal sem na Boč 2 mali telici na pašo. Tam je bil na paši tudi čisto mlad bicek, pa mi je eno ubrejal. Telila je in se razvila v majhno, čedno ljubko kravico, izvrstno molznico. Ker smo tedaj delali samo s kravami, mi je bila premala in pre-slaba ter sem jo prodal za 28.000 kron kmalu po preobratu.

Večkrat sem že premišljeval, ali ne bi kazalo, da bi od naših težkih krav tu in tam zredili kakšno takšno kravše za naše najmanjše posessnike. Takšno kravše bi bilo lepše in večje vrednosti kakor zanikrne buše.

78. Muhe so huda nadloga povsod, posebno na kmetih. Sedaj novembra se pojavljajo zadnje, katere prezimijo in ustvarijo drugo leto nov zarod. Zvečer, ko čitam ali pišem, ulovim vsako muho, ki mi nagaja ali ki jo vidim. Če zadenem samico, uničim z enim udarcem več tisoč muh — potomcev muhe. Spomlad, ko se pojavijo prve muhe, naročim vsem domačim, posebno otrokom in ženskam, katere so za to bolj spretni, naj ja uničijo vsako muho, in jim razložim kakšno koristno delo s tem izvršijo. Iz otročjih let se spomnim, kako je pri obedu vedno nekdo imel v eni roki žlico v drugi vejo ali nekakšen muhalnik in s tem odganjal cele roje muh, da nam niso kapale sproti v sklado. Danes jih imamo veliko manj. Muhalnika ni več treba.

79. Večkrat sem že priporočal gospodinjam, da začno svinie kmalu klati, krmiti dvakrat na dan ob 8. in 16. uri in kmalu, tako okoli novega leta, vse poklati. Ker je letos malo krompirja in še manj fižola, glavne krme za naše pitane svinje, smo že poklati, s sledečim uspehom:

Dva prasca: prašička in prašič, rojena 16. avgusta 1938 sta tehtala 1. oktobra 1938 14 kg. Dne 3. februarja 1939 sta tehtala lačna: prašička 56, prašič 59 kg, skupaj 115 kg. V

124 dneh je znašal prirastek dnevno 81 dkg, skupaj 101 kg.

Prasico smo zaklali 30. oktobra; tehtala je obarana 172 kg, slanine 72 kg, mesa 76 kg = 148 kg; odpadlo 24 kg = 14%. Prašiča smo zaklali 29. novembra; tehtal je obaran 189 kg, slanine 88 kg, mesa 83 kg = 171 kg; odpadlo 18 kg = 9.4%.

Prasica se je zredila v 266 dneh dnevno po 45 dkg, skupaj 120 kg. Prašič se je zredil v 295 dneh dnevno po 46 dkg, skupaj 135 kg.

Za kri in ščetine sem dodal po 4 kg.

Te številke nazorno prikazujejo, da mlade svinje pridobijo dnevno polovico več kot starejše, in da je dvakratno krmljenje na dan umestno in uspešno. Letos se nam je po dolгих letih zopet posrečilo zrediti prašiča tako, da je bilo več slanine kakor mesa.

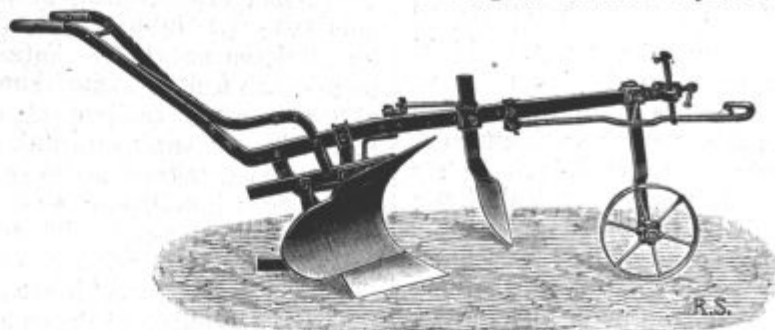
Gospodinje! Dajte si vendar dopovedati, in če že ne verujete, pa vsaj poskusite. Prav dobro vas razumem! Saj je bila moja ranjka žena ravno takšna. Dolgo, več let, sem jo nagovarjal na vse mile viže naj vendar krmi samo dvakrat na dan. Pa so se ji svinje preveč smilile, ker je bila dobrega ter mehkega srca in jih je hodila vedno dregat in vznemirjati. Potem ne vem več točno s čim sem jo podkupil in se ji prikupil, da sva napravila sporazum. Obljubil sem ji vodovod v kuhinjo, ona pa da bo krmila, toda samo za poizkušnjo pitane in odrasle svinje samo dvakrat na dan od 1. septembra do dne, ko bo prva trava za nakositi.

Pozneje, ko je videla pri kolini, da je z manjšim trudom bolje zredila kot kdaj poprej, je bilo veselje veliko. Opazil sem tudi, da je njeno spoštovanje in zaupanje v moževo višjo modrost naraslo za več stopinj.

Da, da. Resnica je, da je dobra, ubogljiva ženka dragocen božji dar, katerega mož le prepogosto ne zna dovolj ceniti ali se ga zave šele takrat, ko je prepozno. Ampak tudi neubogljiva, trmasta ženka ima gotovo svoj določen pomen in namen v tem življenju. To je od Boga poslana nadloga in pokora, zato jo pa tudi moramo vdano in potrpežljivo prenašati. Samo če je mož brez vsake krivde ter ima takšno pokoro na vratu, se mu bo to štel v zaslužnje, in bo enkrat prištet med mučenike.

80. Splošno je razširjeno mnenje, da dvojčki niso za plemo. Imam lepo telico od dvojčkov, ki bo januarja stara tri leta. Junčka sem oddal me-

sarju. Žal mi je, da nisem tudi telico. Enkrat se je gonila in sem jo spravil. Ni ostala breja in se sploh več ne goni. Če še bodo kdaj dvojčki, ne bom jih nikdar več redil za plemo. Ali imate drugi tudi kakšne izkušnje od dvojčkov?

81. Globoko oranje s težkim Sack-ovim plugom zahteva 3—4 pare vprežne živine. Počez orjejo z dvema navadnima. Eden gre naprej, drugi za njim po stari brazdi in jo poglobi. Veliko bolje in lažje orjemo globoko: navadni plug gre naprej,

za njim gre plug na eno kolo (glej sliko 1). Kolo gre po brazdi, ker se da plug tako naravnati in poglobi za 20 in več cm. Kdor hoče sam opraviti z enim parom, gre najprej z enim plugom gor in dol, in potem z drugim. Takole v jeseni bi zorali

del njive za krompir tako globoko, drugi del pa običajno in bi se tako prepričali, če se obnese. Takšen plug bi naj nabavile kmetijske podružnice za skupno uporabo. Če se dokupi osipalna glava, ga rabimo za ogrinjanje krompirja.

Poljedelstvo.

Škodljivi vpliv neugodne zime na ozimno žito.

Ing. Sorec Egon.

Med najvažnejše činitelje razvoja rastlin je prištevati toploto, katere potrebuje vsaka rastlina primerno količino, da se lahko v teku svoje rastne dobe pravilno razvije in pravočasno dozori. Vsaka posamezna vrsta rastline, da celo rastline ene in iste vrste, imajo glede množine toplote svoje posebne zahteve. Ker pa more nuditi vsak kraj le tamkajšnjim podnebnim razmeram odgovarjajočo količino toplote, zato lahko v posameznih krajih uspevajo le one rastline, ki jim zadostuje v teku vegetacijske dobe razpoložljiva množina toplote. Tako uspeva pšenica le v krajih, kjer je srednja letna toplina +14°C, dočim koruza le v krajih, kjer je ista +19°C. Isto tako je tudi kalilna toplina posameznih vrst semen zelo različna. Nadalje je omeniti, da sejemo pšenico in rž lahko že jeseni, dočim oves in ječmen šele spomladi, ker ne preneseta zimskih mrazov. Iz tega sledi, da je v posameznih krajih gojiti le rastline, ki odgovarjajo tamošnjim podnebnim razmeram, sicer podležejo mrazu ali pa ima isti na njihov razvoj znaten vpliv.

V sledečem hočem omeniti vpliv, ki ga ima zima na ozimno žito. Ozimno žito je namreč v teku svojega

razvoja v jesenskem, zimskem in spomladanskem času izpostavljeno trem nevarnostim, in sicer: zadušitvi, izsušenju in zmrznjenju.

Rastline se lahko zaduše pod predebelo plastjo snega, katero vrh tega pokriva še zledenela snežna plast. Življenje rastline v zimski dobi se kaže predvsem v dihanju. Pri slednjem izločuje vodo in ogljikov dvokis, sprejema pa zrak oziroma zračni kisik. Ako je zapadla pa žitne rastline, ki so se zaradi predčasne setve ali pa pretople jeseni preveč razrasle, debela snežna plast, in se je na tej zaradi talenja stvorila pozneje ledena skorja, je dostop zraka k rastlinam pač nemogoč. Ker je v tem primeru dihanje rastlin onemogočeno, se iste zaduše. Najnevarnejši so v tem oziru septembrski in marčevski mrazi, kajti v tem času se snežna plast čez dan tali, dočim ponoči zmrzne, kar povzroča, da se tvori na površju snega ledena skorja, ki onemogočuje dostop zraka k rastlinam. V tem primeru je edina pomoč, razbiti ledeno plast, kar lahko napravimo s težjo brano ali pa z valjarjem ter na ta način skrbimo za prezračenje. Da se ozimno žito v jeseni premočno ne razrase, se moramo varovati preobilnega gnojenja z

dušičnatimi gnojili in predčasne setve.

Rastline lahko poginejo tudi zaradi izsušenja. V brezsnježni zimi, zlasti v februarju in marcu je čez dan dostikrat sončno in vetrovno, kar povzroča, da rastline izhlapevajo obilo vode. Ker pa koreninice ne morejo dovajati rastlini iz zamrzone zemlje dovolj vode, zato se rastlinsko staničevje vedno bolj suši in njegova napetost (turgescencija) pada, kar povzroča, da rastlina popolnoma ovene. Isto nastane tudi v brezsnježni zimi zaradi tega, ker je zemlja izpostavljena toplotnim izpremembam. V tem primeru namreč zavzame zemlja pri zmrznenju večjo prostornino, kar povzroča, da se pretrgajo koreninice, ki morajo dovajati vlago iz spodnje, nezmrznjene plasti. Rastline so zaradi tega nekako izvlečene iz zemlje in zato jih je potrebno k spodnji zemeljski plasti zopet pritlačiti. V takem primeru je treba čimprej uporabiti valjar. Zaradi izsušenja trpe rastline največ na močvirni zemlji.

Največ škode pa napravi rastlinam mraz. Da so posamezne vrste rastlin, da celo posamezne rastline ene in iste vrste napram nizki toplini ali mrazu različno občutljive, o tem nas prepriča pogled na rastline po mrzlih nočeh. Na kakšen način deluje mraz na posamezne rastlinske dele, o tem so bila do nedavna razna mnenja in naziranja, katera so se deloma pojasnila na podlagi znanstvenih poskusov. Rastline so sestavljene iz majhnih raznolikih „mehurčkov“, ki jih imenujemo celice in ki jih vidimo le pod mikroskopom ali povečevalnim steklom. Celice oklepa celična mrenica, notranjost pa izpolnjuje prativorivo (protoplazma) in celični sok. Prva snov sestoji predvsem iz beljakovin, tolšč, več ali manj vode in nekoliko rudninskih soli. Naravnost smrtni vpliv ima na rastline mraz, in sicer učinkuje isti predvsem na beljakovine rastlinskih celic, torej na v celicah se nahajajoče prativorivo (protoplazmo), katero se deloma spremeni. Zaradi ostrega mraza izstopi iz celičnega soka voda v medcelične prostore, kjer potem zmrzne. V tem primeru prevlada v celicah prevelika zgoščenost raznih soli, dočim primanjkuje vode, kar povzroči, da prestane delovanje prativoriva, ki naposled izumrje. Domneva, da se pri zmrznenju rastlin razpočijo posamezne celične mrenice, je danes že ovržena. Če bi bila ta prvotna domneva točna, potem bi morale v zmrzlih rastlinah celice takoj od-

mreti. Iz iskustva pa vemo, da mraz ne škodi, zlasti ako ni preoster in ako nastopi otalenje rastline le polagoma. Zmrzlo celično vodo, ki se počasi zopet otali, staničevje zopet vsrka in s tem omogoči delovanje prativoriva. Druga pa je, ako iznenada po mrzli noči nastopi toplo vreme. V tem primeru se odvzame za otalenje potrebna toplota sosednim celicam, katere se potem zaradi tega uničijo. Dokazano je nadalje tudi to, da rastlinam celo pri sprejemanju premrzone vode ne morejo zaradi nepravilnega razmerja med tlakom v koreninah in med izhlapevanjem vlage po listih, tla zaradi toplotne razlike med zemljo in zrakom, dopolnjevati izhlapelo vodo. Naša domača ozimna žita so večinoma prilagoden tudi ostrejšim mrazom. Žita mraz brez škode prebijajo, škodujejo jim pa seveda nepričakovane toplotne izpremembe. To moremo dokazati,

ako se dotaknemo s toplim prstom zmrzle rastline, kajti to mesto ostane pri otalenju rastline rjavkasto, ker so tam uničene rastlinske celice. Mraz povzroča manjšo odpornost rastlin, tako da postanejo laže dostopne rastlinskim škodljivcem. Na izumrlih in od mraza oslabilih rastlinah se kaj rada razpase snežna plesnoba — *fusarium nivale* — ki povzroči večkrat prav znatne škode.

Da se omejijo škodljivi vplivi, ki jim je v teku zime izpostavljeno ozimno žito, v splošnem priporočajo sejati dobro, težko in izpoteno seme, in sicer na suhi zemlji z neravnim površjem. Zemljo je gnojiti s fosfatnimi in kalijevimi gnojili ter le z manjšo množino dušičnih gnojil. Slednjič je treba vodo iz razorov in mokre zemlje odpeljati, ker sicer rastline na takih zemljah pod škodljivimi vplivi neugodne zime še bolj trpe.

O poskusih s fižolom leta 1939.

Ing. J. Zaplotnik.

O fižolu naši strokovni listi ne pišejo dosti. Tudi mi ni znano, če se je kdo s fižolom pri nas že podrobneje pečal. Splošno je znano, da ga gojimo po vseh predelih banovine, da imamo izredno mnogo domačih sort, in da so pridelki poprečno zelo majhni. Kot vzrok za majhne pridelke morejo priti v poštev: vremenske neprilike (suša in prevelika vlaga), neprimeren način pridelovanja (večinoma kot med sadež), nezadostno gnojenje, neprimerna sorta in končno slaba rodovitnost obstoječih sort.

Kmetijska poskusna in kontrolna postaja v Ljubljani je pristopila k reševanju nekaterih teh vprašanj. Sortni poskusi, ki smo jih napravili letos, nam prikazujejo nekaj prav zanimivih podatkov. V primerjalnih poskusih smo hoteli dognati proizvodno sposobnost najbolj razširjenih sort nizkega fižola, ki se goji po Sloveniji in primerjati te sorte s selekcioniranim materialom, ki smo ga vzgojili sami. Pri dosedanjih poskusih s fižolom smo vedno opazili veliko število popolnoma sterilnih rastlin, kakor tudi rastlin, ki so ob času splošne zrelosti šele začenjale cveteti in seveda niso mogle dati nobenega pridelka. Prav tako smo opazili, da pri nekaterih sortah kljub enakomerni setvi mnogo manj rastlin dospe do zrelosti kakor pri

drugih sortah. To ponašanje sort kakor tudi pojav nerodovitnih rastlin smo hoteli zajeti v številke.

Za poskuse smo imeli na razpolago naslednje sorte: ribničar (2 tipa navadnega, trgovskega semena in 3 selekcionirane rodove), prepeličar (2 tipa navadnega trgovskega semena in 1 selekcioniran rod), mandalon (4 selekcionirane rodove), dolgo in kratko okroglo zelenko, rjavi koks, 2 tipa bele fižolice in rumeno fižolico (1 navadno trgovsko blago, canerini in 2 izbrana tipa iz sorte Coco de Chine). Vse za letošnje poskuse uporabljeno seme je izviralo iz postajinskih lanskoletnih poskusov. Za lanskoletne poskuse pa je bilo uporabljeno razen selekcioniranih rodov seme, kakršno se je moglo nabaviti v trgovini ali od pridelovalcev. Zemljišče za poskuse je bilo jeseni globoko preorano, spomladi pa prebrano. Gnojili smo z 200 kg kalijeve soli in 400 kg superfosfata na ha. Predsadež je bil krompir. Zaradi oblike in neenakomernosti zemljišča smo morali vse sorte razdeliti v 3 skupine, tako da je vsaka skupina dobila kolikor mogoče enakomerno in enako nagnjeno zemljišče. Kljub temu pa je še dobila II. skupina zelo neenakomerno zemljo, ki je bila kot celota tudi najslabša. Zato so bili v tej skupini pridelki najmanjši in med parcelami iste sor-

te najbolj različni. Skupino I in II smo sadili 4. maja, skupino III pa 16. maja. Fižol prvih dveh skupin je ozelenel med 17. in 24. majem, fižol tretje skupine pa od 30. maja do 1. junija. Prvi cveti so se pojavili 29. junija (dolga zelenka in rjavi koks), zadnji pa sta začela cveteti prepeličar in debelejši tip bele fižolice, pri katerih so se pojavili prvi cveti šele 15. julija. Fižol je dozorel med 22. avgustom (rjavi koks in Coco de Chine iz II. skupine) in 9. septembrom (prepeličar, okrogla zelenka, rumena fižolica, canerini, drobnnozrnati navadni ribničan ter mandalon in ribničan iz III. skupine).

Poskusi so bili napravljeni na 25 m² velikih parcelah s 4 ponavljanji. Izjemno so bili posejani vsi trije tipi prepeličarja skupno na 8 parcelah, ker ni bilo več semena na razpolago, ribničan št. 244/37 pa je bil v II. skupini posejan na 5 parcelah. Za primerjavo med I. in II. skupino je bil namenjen ribničan št. 244/37, ki je bil posejan v obeh skupinah, za primerjavo med I. in III. skupino pa je bil določen ribničan št. 102/36, ki je bil prav tako posejan v obeh skupinah. Parcele so bile 10 m dolge in 2,5 m široke. Na vsako parcelo je prišlo 5 vrst, ki so bile po 50 cm med seboj oddaljene. V vrstah je prišlo na vsakih 10 cm 1 zrno, torej v vsako vrsto 100 zrn ali na vsako parcelo 500 zrn. Kakih 10 dni po ozelenitvi so bile na vseh parcelah

Tabela II.					
Sorta	Številoponovitev	Poprečni pridelok kg/ha	Verjetni pogrešek E _m kg	E _m v %	Za primerjavo je ribničan = 100
I. skupina.					
ribničan, debeložrnat, trg. blago	4	1651	26	1.58	100.0
ribničan, drobnozrn., trg. blago	4	1413	88	6.25	85.6
ribničan št. 74/36, debeložrnat	4	1842	91	3.06	111.6
ribničan št. 102/36, drobnozrnat	4	1988	129	6.48	120.4
ribničan št. 244/37, drobnozrnat	4	2126	89	1.84	128.8
mandalon št. 1/36	4	2025	110	5.42	122.7
prepeličar I, trgovsko blago	3	1116	5	0.45	67.6
prepeličar II, trgovsko blago	3	1529	98	6.43	92.6
prepeličar št. 159/36	2	1432			86.7
II. skupina.					
dolga zelenka	4	1226	126	10.27	75.7
okrogla zelenka	4	983	110	11.17	60.7
ribničan št. 244/37	5	1620	104	6.39	100.0
rjavi koks	4	923	97	10.52	57.0
bela fižolica, drobna	4	1211	101	8.34	74.8
bela fižolica, debelejša	4	1238	85	6.86	76.4
rumena fižolica, canerini	4	1087	100	9.2	67.0
rumena fižolica Coco 156	4	709	61	8.6	43.8
III. skupina.					
rumena fižolica Coco 116	4	1557	54	3.48	59.0
mandalon št. 10/36	4	2438	61	2.48	92.4
mandalon F 59	4	2222	43	1.93	84.2
mandalon F 79	4	2133	105	4.92	80.9
ribničan št. 102/36	4	2638	52	1.96	100.0

vse mlade rastline preštete. Vpoštene so bile tudi vse rastlinice, ki so v prvih dneh zaradi bolezni poginile ali ki so bile od živali (najbrž od zajcev) poškodovane. Prav tako so bile preštete vse rastline, ki so se ob času žetve nahajale na vsaki parceli. Šteli smo posebej vse rodovitne rastline, posebej pa rastline, ki niso imele nič stročja ali pa samo popolnoma zeleno in nerazvito stročje.

Tabela I.

S o r t a	Kalilo	Dospelo do žetve		
		rodovitno	nerodovitno	Skupaj
		v o d s t o t k i h		
I. skupina.				
ribničan, debeložrnat, trg. blago	94.3	73.4	8.4	82.2
ribničan, drobnozrn., trg. blago	96.4	77.5	2.5	80.0
ribničan št. 74/36, debeložrnat	95.9	80.4	7.1	87.5
ribničan št. 102/36, drobnozrnat	97.7	84.7	6.3	91.1
ribničan št. 244/37, drobnozrnat	97.4	86.4	3.2	89.6
mandalon št. 1/36	95.9	87.0	1.6	88.6
prepeličar I, trgovsko blago	92.7	55.9	18.4	74.3
prepeličar II, trgovsko blago	93.3	72.5	1.9	74.4
prepeličar štev. 159/36	93.2	90.4	1.2	91.6
II. skupina.				
dolga zelenka	93.5	68.5	2.6	71.1
okrogla zelenka	95.1	77.2	4.2	81.4
ribničan št. 244/37	97.5	83.7	5.4	89.1
rjavi koks	90.8	62.4	9.7	72.1
bela fižolica, drobna	93.1	48.5	6.9	55.4
bela fižolica, debelejša	91.9	54.7	5.0	59.7
rumena fižolica, canerini	90.4	64.4	6.5	70.9
rumena fižolica Coco 156	81.1	52.9	5.8	58.7
III. skupina.				
rumena fižolica Coco 116	90.4	81.1	2.9	84.0
mandalon št. 10/36	97.7	90.6	3.1	93.7
mandalon F 59	98.9	93.8	2.3	96.1
mandalon F 79	97.7	90.1	4.2	94.3
ribničan št. 102/36	98.8	91.1	3.2	94.3

Tabela I prikazuje uspehe tega proučavanja. V splošnem so kalile vse sorte dobro in so dale več kali kot pa se od fižola zahteva pri laboratorijski preiskavi. Pač pa so odlike rumene fižolice in rjavi koks precej zaostajali za ostalimi sortami. Srednje vrednosti so pokazali prepeličar, bele fižolice in dolga zelenka. Večje razlike pa najdemo, če primerjamo, koliko rastlin posamezne sorte je dospelo do žetve. Predvsem je tu velika razlika med skupinama I in II na eni strani in skupino III na drugi strani. Mlade rastlinice prvih dveh skupin so našle v hladnem in deževnem vremenu v drugi polovici maja mnogo neugodnejše pogoje za razvoj, kakor pa rastline III. skupine v začetku junija. Zato je mnogo občutljivih rastlinic podleglo napadu raznih bolezni, zlasti bakteriozi. V splošnem najdemo, da je pri ribničanu in mandalonu dospelo največ rastlin do žetve. Med navadnimi in selekcioniranimi rodovi najdemo malo razliko v korist selekcioniranih. Med raznimi prepeličarji opazimo znatne razlike; tu najdemo tudi največji odstotek nerodovitnih rastlin. Okrogla zelenka se precej približuje odpornejšim sortam, do čim tvori dolga zelenka — enako kakor prepeličar II — nekaj prehod k občutljivim sortam. Rjavi koks, rumena in bela fižolica ter prepeličar I so sorte, ki so dale najmanj rodovitnih rastlin.

Tabela II nam prikazuje povprečne pridelke posameznih sort, prera-

čunane na 1 ha. Verjetni pogrešek, ki je računat po Peterovi formuli, je prikazan tako v kg kakor tudi v odstotkih. V svrhu lažje primerjave so povprečni pridelki preračunani na odstotke, kjer je ribničan vzeti za 100. V drugi skupini je ribničan št. 244/37 enak 100, v tretji skupini pa je ribničan št. 102/36 = 100. V vseh skupinah se je ribničan izkazal kot najrodovitnejša sorta. Selekcioniirani rodovi prekašajo navadni debelozrnati tip za 11 do 29%, drobnozrnati tip pa za 26 do 43%. Med posameznimi prepeličarji obstoje velike razlike, ki se ne dopuščajo niti približne ocene, so pa v zvezi s pojavom nerodovitnih rastlin. Dolga zelenka in bela fižolica sta dali 3/4 pridelka selekcioniiranega ribničana. Če upoštevamo, da je pri teh sortah dozorelo mnogo manj rastlin, kakor pri ribničanu, je doseženi pridelek prav dober. Kolikor moremo iz enoletnih rezultatov sklepati na možnost povečanja pridelka, potem bi

lahko rekli, da bi pri beli fižolici in dolgi zelenki z izločitvijo občutljivih tipov lahko pridelek teh sort znatno povečali. Okrogla zelenka, rjavi koks in rumena fižolica „cannerini“ so v tem oziru videti precej slabši. Rumena fižolica Coco de Chine je dala najmanjše pridelke. Če upoštevamo, da je zelo rana in da ne dela prav nobenih vitic, tudi drugega pričakovati ne moremo. Vsi preskušani rodovi mandalona so potrdili svoje dobre lastnosti tako glede odpornosti kakor tudi glede rodovitnosti, istočasno pa so pokazali kot trajno tudi svojo slabo stran, namreč prav drobno zrnje, pod 400 gramov na 1000 zrn, s čimer odpadejo od nadaljnjih poskusov.

Seveda imajo ti podatki le omejeno vrednost, ker so le enoletni, in bi jih večletni poskusi v tej smeri mogli precej spremeniti. Vsekakor bomo s temi poskusi prihodnje leto nadaljevali.

na prejšnjem. (Vidi B, C in D na tablici I.) Za vsako sorto rabimo torej pri celotnem poskusu 48 m² zemlje in 200 gomoljev.

Med posameznimi čelnimi stranmi parcelic pustimo po 60 cm praznega prostora. Okrog in okrog poskusnega zemljišča posadimo v istih razdaljah domač krompir, ki nam služi jeseni za primerjavo z ostalimi sortami.

Letos sem posadil in primerjal sledeče sorte: oneidovec, rani rožnik, kresnik, Jubel in Böhmov Ackersegen. Na njivi je lani rastla ajda in je bila letos pognojena s hlevskim gnojem 150 q/ha.

Sadili smo 28. aprila. Oneidovec, rožnik in Ackersegen so ozeleneli okrog 10., kresnik okrog 14., Jubel pa okrog 18. maja.

Cveteli so: Jubel od 20. junija do 5. avgusta! (95% rastlin je cvetelo), rožnik od 25. junija do 25. julija (60%), oneidovec od 28. junija do 25. julija (40%), Ackersegen od 30. junija do 10. avgusta (90%) in Kresnik od 2. julija do 25. julija (20%). Ves krompir smo dvakrat škropili z „Nosprasitom“. Bolezni, razen par primerov kodravosti pri oneidovcu in Jubelu, ni bilo opaziti. Za nekaj časa so se ugnezdele na Jubelu in

Poskusno sajenje krompirja na Krškem polju 1939.

Ferdinand Trenz.

Po uradnih podatkih je na področju dravske banovine obsajenih letno povprečno 50.000 hektarjev njiv s krompirjem. Po obsegu pridejo krompirjevi nasadi na drugo mesto tik za pšenico; pridelek krompirja je pa sploh na prvem mestu, saj znaša letno približno 3 do 3,5 milijona mtc. Iz tega vidimo, kako velikega pomena je krompir za slovenskega kmeta.

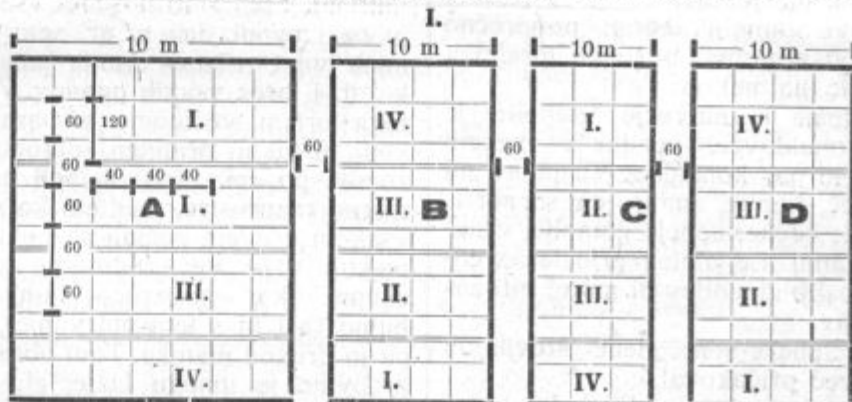
Znano je, da so se naše, doslej gojene sorte krompirja, že močno izrodile (degenerirale) in zato je iskanje novih sort, ki bi v kakovostnem in množinskem oziru odgovarjale, nadvse potrebno.

Iz velike množice vseh mogočih sort, ki so se hitro izkazale za naše razmere neprimerne, se je izluščilo kakega pol ducata sort, ki so vredne natančnejšega proučavanja. Tozadnji poizkusi, ki jih oblasti podpirajo in ki morajo zanimati vsakega naprednega kmetovalca, zavzemajo vsako leto večji obseg.

V naslednjih vrstah bom opisal, kako se tako poskusno sajenje krompirja izvede in do kakih izsledkov sem pri teh poskusih prišel.

Poskusno zemljišče naj bo po možnosti sredi krompirjevega nasada in enako pognojeno, kot ostali krompir:

Razdelitev zemljišča kaže tablica I.

Posamezne sorte krompirja, ki jih nameravamo primerjati med seboj, sadimo drugo poleg druge, vsako na svojo parcelico. Te parcelice obsegajo po 12 m². Na vsako posadimo v dveh vrstah 25 srednjevelikih, nerazrezanih gomoljev, skupno na parcelico 50 gomoljev. Gomolji so oddaljeni drug od drugega po 40 cm, vrsta od vrste pa 60 cm. Tako odpade na vsak grm 0,24 m² prostora. Teh mer se moramo točno držati!

Ko imamo tako vse sorte, ki jih mislimo preizkušati, posajene, napravimo nov nasad, z razliko, da je vrstni red posameznih sort obrnjen. Tako ponovimo ves nasad 4-krat, vsakokrat v obratnem redu sort, kot

Kresniku cikade, ki so povzročile začasno ovenelost in bledost cime. Kakor hitro so se živalice same po sebi izgubile, sta izginili tudi ti dve napaki.

V jeseni so miši v precejšnji meri napadle gomolje. Najbolj jim je šel v slast rožnik, katerega so uničile približno 10%.

Povprečno zrele so bile posamezne sorte: rožnik 5. septembra, oneidovec in Kresnik 10. septembra, Jubel 18. septembra in Ackersegen 25. septembra.

Ko prehajam k najvažnejšim izsledkom, namreč h kakovosti in količini pridelka, moram omeniti, da je bilo leto 1939. zaradi hude in dol-

gotrajne suše za rast krompirja skrajno neugodno, in da še ni bilo, kar ljudje pomnijo, tako slabe krompirjeve letine.

Kopali, tehtali in šteli smo krompir 20. in 21. septembra; uspeh je bil sledeč:

II.

Vrsta	Število gramov *	Pridelek		Število gomoljev				Povprečna teža gomolja v gramih	Vrstni red	
		teža v kg	mtc na ha	debeli nad 150 g	srednji 60-150 g	drobni izpod 60 g	skupaj		po številu gomoljev	po teži pridelka na ha
oneidovec	168	60	148	40	216	640	896	68	V.	II.
rani rožnik	189	64	141	—	18	2148	2196	29	I.	III.
Kresnik	179	34	79	2	56	932	990	34	IV.	V.
Jubel	194	50	107	3	196	1028	1227	45	III.	IV.
Ackersegen	184	67	151	2	57	206	2095	32	II.	I.

* Posajenih je bilo 200 grmov, računal pa sem le dorasle grme in površino, ki so jo ti zavzemali.

V utežno zelo nizkem pridelku vidimo posledico neugodnih podnebnih prilik.

Da bi bil splošno lahko pridelek neprimerno večji, sklepamo po številu gomoljev, ki je zlasti pri rožniku in Ackersegnu ogromno. Če bi vsi gomolji rožnika, ki zaradi suše niso doročili, tehtali povprečno vsaj 50 gramov, bi znašal pridelek 242 mtc na hektar; če bi pa Ackersegnovi gomolji tehtali povprečno vsaj 60 gramov, bi imeli pridelka 284 mtc na hektar.

Najtežje in največje gomolje je imel oneidovec, vendar v vsakem grmu le par komadov. Ta pojav mi ni všeč, ker je znano, da so sorte, ki roče redke, debele gomolje, v nazadovanju. Le obilen pridelek srednjedebljih gomoljev bi moral biti zadovoljiv.

Od Jubela sem glede števila in teže več pričakoval.

Kresnik je letos odpovedal in se bo najbrže tudi v bodoče izkazal neprimernega za Krško polje.

Jubel bo treba še več let preizkušati. Je pa zelo zdrava rastlina in močno cvete.

Rožnik, kot zgodaj zoreča vrsta, je največ trpel od suše — dokaz: ogromno število gomoljev, ki se niso mogli razviti.

Prav zanimiva je primerjava moje razpredelnice III. s tabelo II. v 10. številki „Kmetovalca“. V njej vidimo vrstni red sort.

Čeprav sta bila izvedena poizkusa leta 1937. in 1938. na Gorenjskem, medsebojnega razmerja uspehov posameznih sort to ne moti; obratno, pokaže se večja ali manjša primernost sorte za kraj poskusa.

Na Ackersegen, to mnogo obetajočo sorto, sem cenjene bralce v II. številki „Kmetovalca“ 1938. opozoril. (Glej tudi „Kmetovalec“ 1938. št. 12 in 1939 št. 10.) Sedaj bi lansko poročilo dopolnil z novim zanimivim dognanjem.

Lani sem omenil, koliko gladkih, mladih gomoljev, ki sem jih smatral za naknadno zrastle, sem izgrebel.

V teku zime sem v nekem dnevniku bral članek gospoda Kača iz Št. Pavla o pomlajevanju krompirje-

III.

vrsta	leta 1937.	leta 1938.	leta 1939.
Ackersegen	prvi	drugi	prvi
Jubel	—	prvi	četrti
Kresnik	drugi	četrti	peti
rani rožnik	tretji	tretji	tretji
oneidovec	četrti	peti	drugi

vih sort na ta način, da se uporablja za seme prav mlade, nalašč poznajane, nedorasle gomolje z mlado, tanko kožico. Letos sem posadil vse gori omenjene mlade gomolje. Razen domačega Ackersegna sem sadil nekaj kupljenega. Ta je bil starikav, s hrapavo kožo. Že poleti se je grm, vzrastel iz doma pridelanega gomolja, močno razlikoval od grma iz kupljenega gomolja.

Prvi so vsi vzklili in mnogo bujneje cveteli od drugih. Tudi pridelek prvih je bil mnogo večji.

Prednosti ozkih ogonov?

Val. Janhar.

G. Goričan v 66. nasvetu in pobudi vprašuje, če in kake prednosti imajo ozki ogoni. Jaz n. pr. sem načeloma vnet pristaš oranja „na široko“ t. j. **brez vsakih ogonov**. Zaradi tega orjem večinoma z obračalnikom. S takim oranjem se rodovitna zemlja po celi njivi **najbolj enakomerno razprostire**, medtem ko se pri vsakem drugem načinu na nekaterih mestih vrže več rodovitne zemlje skupaj (kar povzroča tamkajšnjo bujno rast in s tem poleganje), zato pa jo drugod manjka. Tudi obračanje z živino je mnogo lažje, zlasti na njivah, ki niso skozi vso dolžino enako široke. Poleg tega je zlasti s strojem mnogo lažje sejati, žeti ali kositi, pa tudi ročna košnja je neprimerno lažja.

To sem napisal zato, da ne bi kdo mislil, da sem slepo zaljubljen v oranje na ozke ogone; če jih bom le zagovarjal, storim to iz tehtnih razlogov. Seveda se bo marsikateri čitatelj temu mojemu koraku čudil. Le počasi!

Zagovarjati hočem ozke ogone (kraje, lehe), ki so običajni na Gorenjskem in to zlasti na Sorškem polju. Te lehe sestojijo iz štirih brazd. Prvi dve se odrežeta od dveh leh (od vsake ena), ostanek (osredok) pa se prekolje s plugom „toplarjem“ —

v ljubljanski okolici pa tudi ta z običajnim „samcem“.

Na prvi pogled res izgleda, da se s tem načinom oranja zanemarljivo skoro polovico polja. Če pa stvar pogledamo bližje, se pri nekoliko globljem preudarku kmalu prepričamo, da ima tudi ta postopek marsikatero dobro stran, ki jo ne nudi noben drug način oranja!

1. Vožnja gnoja, gnojnice itd. po njivi, in vožnja pridelkov z nje, je neprimerno lažja, ker vprežna živina hodi po trdi zemlji, a tudi vsa kolesa tečejo po zemlji, ki se ne vdira pod njihovo težo.

2. Spomladi in po vsakih padavinah se zemlja na tako obdelani njivi znatno prej osuši, zaradi česar je zlasti ob mokrih letih in dobah večja možnost obdelave.

3. Na ta način zaoran gnoj je skoro popolnoma zavarovan pred izpiranjem po preobilnih padavinah. To je zlasti važno na prodnati zemlji, kjer je samo 10—20 cm naplavljenе zemlje, pod njo pa kakor rešeto propuščajoči „šoder“, n. pr. Sorško, Ljubljansko, Ptujsko polje.

4. Obdelava (pletev, okopavanje, osipanje, ročna saditev, žetev, ruvanje odn. pipanje itd.) je manj naporena in zato tudi hitrejša, pa tudi pri pluznem obdelovanju se običajno

prihrani eno delovno silo — vodnjača.

5. Ker je površina tako obdelane zemlje valovita, zemlja tudi v milejši zimi bolje zmrzne kakor „na plat“ orana, obratno pa jo spomladansko sonce lažje ogreje in zrak ima lažji pristop v valovito kakor v ravno površino zemlje.

6. Če primerjam n. pr. članek g. Magajne v isti št. Kmetovalca, se mi vsiljuje domneva, da je tudi setev žita na gorenjske „lehe“ nekaj primitivizem bolj dognanega Ferragutijevega načina. Čeravno namreč pridelek v razorih (med lehami) ni omembe vreden, pa ima zato sonce in zrak toliko lažji dostop med „trojke“, ki seveda v dokaj zmešanih vrstah bahajo z leh...

Moj zagovor tradicionalnih štiribrazdnih gorenjskih ogonov bi bil čitateljem nerazumljiv po uvodu, če ne bi takoj pojasnil, da sem ta način obdelave že pred dvemi desetletji opustil. Pač pa sem skušal združiti dobro s koristnim na ta način,

da „na široko“ zorani njivi pri vseh okopavinah napravljami 60—80 cm široke „ogone“ kar z osipalnikom. Na ta način skušam združiti dobre strani starega in novodobnejšega načina oranja. Žita sicer sejem na široko, toda tudi tu sem več let sejal tako, da sem vsako drugo vrsto pri sejalnem stroju zaprl. Posejal sem cca 40 kg na ha. Na ta način sem res pridelal po 30 do 40-kratni pridelek, toda ker sem se prepričal, da se okopavanje žita v danih razmerah ne izplača (pa tudi običajni način ne), sem okopavanje opustil. Rezultat mojih „eksperimentov“ je bil ta, da so se mi vse njive tako zaplevele, da jih še do danes nismo utegnili očistiti. Pridelovanje žit sem nekaj let sploh opustil, toda letos sem zaradi nastalih razmer zopet začel „žitariti“. Če bodo cene žita ostale zboljšane tudi v bodoče, bom zopet poskušal z okopavanjem in če bom takrat deležen boljših uspehov, se bom v tej zadevi oglašil drugo leto med „Pobudami Kmetovalca“.

Bakterije — nevidni prijatelj kmetovalca!

Ing. Tone Mastnak.

Malo je kmetovalcev, ki vedo, da so v zemlji bakterije, čeprav imajo stalno posla z njimi. Prav za prav se vse obdelovanje zemlje lahko spravi v zvezo oz. zavisnost z bakterijami in sličnimi živimi mikroorganizmi, kamor spadajo še glivice, alge, protozoa in drugi, ter se z ostalimi višjimi organizmi, ki živijo tudi v zemlji kot črvi, pajki, hrošči, itd., imenujejo skupno z eno besedo zemeljski edafon.

Danes se pri ocenjevanju zemlje glede rodovitnosti splošno upošteva, jo ti najmanjši živi stvori v tleh. Po raziskovanju ameriških strokovnjakov je v 1 ha rodovitne oranice v sloju do 40 cm 200 do 400 kg bakterij, vseh živih stvorenj do 10 q. Pač ogromne številke, ki se marsikomu zdijo previsoke, ter jih na tihem skoro vsak smatra za izmišljene. Pa niso! Le pogledimo raziskovanja naših evropskih učenjakov. Stoklasa je našel v 1 gr. močvirne zemlje 1.5 milijonov bakterij, v rodovitnih tleh v globini 10 do 20 cm pa od 10 do 30 milijonov bakterij v 1 gr. zemlje. Rezultati drugih učenjakov se ujemajo glede števila organizmov v tleh. Največ je bakterij v zemlji, ki ima dovolj apna in to v globini 10 do 20 cm; v nižjih slojih število živih klic pada, ravno tako tudi na

površini zemlje sonce ubija te naše prijatelje.

Kakšna pa so ta stvorenja? Kam jih prištevamo, k rastlinam ali živalim? Od česa živijo v zemlji? To so vse vprašanja, ki jih bo vsak postavil. Ni lahko obrazložiti oz. odgovoriti vsemu temu, ker vsi življenjski pojavi so prav za prav kemijska spajanja in razkrajanja, povzročena po enzimi, tako da se jih ne

da objasniti brez znanja kemije. Zaradi boljšega razumevanja, kako žive zemeljske bakterije, lahko vzamemo kot primer kvasne glivice v moštu. Slednjim služi za hrano grozdni sladkor, ki ga postopoma „prebavijo“ v alkohol in oglj. dvokis. To dogajanje imenujemo vrenje mošta. Slični procesi se neprestano dogajajo v zemlji. Zemeljske bakterije „prebavljajo“ ostanke rastlin, listje in drugo. Nekatere izmed njih imajo sposobnost, da si prisvajajo dušik iz zraka, bodisi kot samostojna bitja ali pa v sožitju z višjimi rastlinami. S tem svojim delom pretvarjajo težko sprejemljive snovi v zemlji v hrano, ki jo rastline lahko uporabljajo. Vsem bakterijam v tleh so potrebni gotovi pogoji, da lahko uspevajo. Elementi: kisik, vodik, dušik, fosfor in mnogi drugi so jim neobhodno potrebni. Važno vlogo igrajo poleg tega zračne in vodne prilike ter reakcija tal. Slednja naj pove, ali je zemlja kisla, nevtralna ali lužnata. Vsekakor bakterije uspevajo najbolje v nevtralnih in slabo lužnatih tleh, kjer so zračne in vodne prilike povoljne. Naloga kmetovalca je, da s pravilnim obdelovanjem ustvari zemljo pripravnejšo za njih uspevanje.

Poleg organske mase, humusa, ki regulira zračne in vodne prilike, mora biti tudi dovolj mineralne hrane. Humus dospeva v zemljo s hlevskim gnojem in kompostom, mineralna hrana, t. j. apno, kalij in fosfor, pa z umetnimi gnojili.

Vsa skrb kmetovalca bi se morala osredotočiti na to, da se ustrezno našim nevidnim „delavcem“ v zemlji, ki potem pripravljajo rastlinam hraniva v zemlji.

Sadjarstvo.

Saditev sadnega drevja.

Josip Štrekelj.

Prva sadjarska zapoved je pravilno sajenje sadnega drevja. Dasi se o tem mnogo piše in poučuje, je le majhen drobec sadjarjev, ki to izvajajo; vsi drugi pa greše, ker pripravljajo premajhne jame, ker nanosijo gnoj na dno jam in ker postavljajo drevesa pregloboko v jame. Posledica je slaba rast in ostarelost dreves. Presajeno drevo je nežno bitje, zato mu je treba v tem času nuditi vse ugodnosti, da se prilagodi novemu položaju in da se okrepi. V premajhni tesni jami se ne morejo korenine poljubno razvijati, ker zadenejo prezgodaj na trdo celino. Gnoj,

ki je zakopan na dnu jame v globlini nad 30 cm, se ne razkaja, da bi nudil hrano koreninam, temveč se spremeni v šoto ali pa še okuži korenine s plesnijo, da odmrijejo.

Listje sprejema iz zraka ogljikovo kislino in po izločenju kisika pretvarja ogljik v škrob in sladkor. V zvezi s tem presnavlja tudi surovo rudninsko hrano, ki jo dovajajo korenine po notranjem lesnem staničevju. Listje oddaja to presnavljeno hrano vsem delom drevesa, t. j. mladikam, vejam, sadju, deblu in koreninam po staničevju pod lubom pod vplivom svetlobe in zraka. Če

je pa drevo pregloboko posajeno, da je del debla v zemlji, nastane tam zastoj. Sok ne more neovirano prehajati v korenine. Zaradi tega ne morejo korenine delovati zaradi pomanjkanja hrane iz staničnih tovarn v listju. Drevo je slabo hranjeno — rast peša. Tako je tudi manj odporno proti boleznim in škodljivcem.

Drevesna jama mora biti 2 m široka in 50—60 cm globoka. Ako je širša, tem bolje. Pri izkopavanju odlagamo vrhno rodno (živo) plast zemlje na eno stran, spodnjo pa na drugo stran jame. Koristno je, ako izkopane jame pustimo par tednov odprte, da se prezračijo, ali če jih v jeseni izkopljemo za saditev v pomladi, da zimski mraz zdrobi zemljo. Pred sajenjem postavimo v jamo 5 do 8 cm debel kol, ki naj sega eno ped pod krošnjo. Temu sledi priprava drevesa. Najprej obrežemo stranske vejice v krošnji približno na 20 cm dolgoti, tik ob popkih, ki so na zunanji strani, vrhno voditeljico pa na 30 cm pri popku, ki stoji na nasprotni strani njenega izvora. Ako pa sadimo drevesa v jeseni, obrežemo vejice v krošnji spomladi, ker je sicer nevarnost pozebe končnih popkov. Temu sledi obrezovanje korenin. Vse zdrave, drobne, lasovite korenine pustimo nedotaknjene, debele pa, ki so nalomljene ali potrgane, odrežemo do zdravega. Ta rez mora biti kratka, gladka in usmerjena navzdol. Za to delo se poslužujemo ostrega noža. Zaradi zadrževanja vlage in s tem pospešitve tvorbe novih korenin, omočimo korenine v gosti mešanici kravjeka in gline. Vobče pazimo tudi pri prenosu dreves, da se korenine ne posuše.

Ko je drevo tako pripravljeno, preidemo k sajenju. Za to sta potrebna dva delavca. Ako nismo že prej, namečemo do polovice globokosti v jamo najprej zemljo iz spodnje plasti. Na to položimo kot nivel ravno palico ob kolu čez jamo, ki nam pokaže visokost terena. En delavec postavi sedaj drevo na nasprotno vetrovno stran ob kolu in mu določi globokost. Drži ga trdno s kolom vred tako, da stoji mesto, do katerega je bilo prej v zemlji, 10 cm višje od površja zemlje, ki mu ga kaže preko jame ležeča palica; ako je težka, glinasta zemlja, pa 15 cm. Obenem tudi uravna in razvrsti korenine v poševno lego navzdol. Drugi delavec prisiplje medtem vrhno rahlo zemljo v jamo, zlasti ob koreninah. Da bi ne ostala praznina med koreninami, tlači prvi

zemljo med nje z roko ali s količkom. Ko so korenine z zemljo odete, potlači zemljo stopaje ob drevesu. Ako je pri rokah sprstenina (humus) je dobro, ako jo nekoliko primešamo k zemlji ob koreninah. Napačno bi pa bilo, ako bi korenine obsuli s samo sprstenino. S tem bi se drevo omehkužilo in kasneje pešalo v rasti. Ako je zemlja premokra, blatna, moramo s sajenjem počakati, da se deloma posuši.

Ker je drevo iz stalnega mesta prenešeno v nov položaj, je oslabiljeno. Treba mu je tedaj nuditi ugodnosti, da se okrepi. Zato mu pognojimo s starim podelanim (ne s svežim in plesnivim) gnojem. Takega potrosimo, ko smo drevesu korenine z zemljo pokrili in potlačili, po 3 do 4 vile. Gnoj ne sme priti v dotiko s koreninami. Vrh gnoja nasujemo vso ostalo zemljo iz spodnje plasti in naredimo kolobar v obliki skleda. Po tem postopanju pride vrhna (živa) zemeljska plast v sredino jame ob koreninah. Gnoja in zemlje vrhu tega ne smemo tlačiti zaradi dostopa zraka h koreninam, kajti korenine tudi dihaajo. Končno še privežemo drevo narahlo h kolu tako, da se lahko neovirano niža s sesedanjem zemlje. Trdno privezano bi obviselo na kolu ter bi ob koreninah nastala škodljiva praznina. Šele ko zapazimo čez pol leta ali več, da se je zemlja po večini sesedla, privežemo drevo trdneje h kolu. Pred vezanjem pa ovijemo na deblo kos cunj, da ga vezilo ne zajeda. Vezanje dreves h kolu v obliki osmice „8“ ni zla-

sti v vetrovnih legah kaj prida. Tak vez ob majanju zajeda (žaga) deblo. Primernejša je vez z vrvico ali še bolje z beko.

V legah, kjer ni blizu površja talne vode, ima jesenska saditev od druge polovice oktobra dalje prednost pred pomladansko. Drevo v jeseni posajeno se vstali, odžene tudi nekaj korenin in zemlja se nasiči z vlagom. Zato je uspeh boljši. V težkih glinastih legah pa moramo jame izkopati v jeseni in saditi spomladi. Prav tako je priporočljivo pomladansko sajenje na zemljiščih z visoko stoječo talno vodo. Tod pa sadimo drevesa na površje zemlje v navožene kupe zemlje. V takih legah ne kopljemo jam, ker bi korenine zgubile. Največ odpornosti proti talni vodi imajo slive in češnje.

Spomladi prevladujejo suhi vetrovi in tudi večkrat občutna suša. Zaradi tega treba v pomladi posajena drevesa temeljito zaliti vsako najmanj z enim škropilnikom vode.

Ako bi se kasneje ne brigali za usodo posajenega drevesa, bi ga mučile tri nadloge: zemeljska skorja, suša in plevel. Zemeljska skorja, ki se napravi zaradi dežja, pospešuje izhlapevanje zemeljske vlage in oviira dostop zraka h koreninam. To bi morali pogosto porahljati. Da se pa tvorbi zemeljske skorje in vsaj deloma tudi suše izognemo, pokrijemo drevesni kolobar s preperelo steljo, s pokošeno travo ali še najbolje z gnojem. Pod tako odejo ostane zemlja rahla in vlažna. Plevel pa treba sproti odstranjevati, čim se prikaže.

Vinogradništvo in kletarstvo.

Rano pretakanje bo letos na mestu.

Ing. Ivo Zupanič.

Razvoj vegetacije trte je bil letos nekoliko nenormalen. Ob cvetenju je bilo precej vlage, poleti suša, kakor je že dolgo ni bilo po vinogradih, — pa tudi vročina, v septembru in začetkom jeseni večkrat dež in vendar je letos splošno kakovostno ne le dober, temveč — mirno lahko trdimo — prav dober letnik.

Ob trgatvi in po končani trgatvi so prihajala poročila prav iz vseh vinorodnih predelov Slovenije o ugodnih odstotkih sladkorja: 17, 18, 19%, pa tudi 20, 21, 22 da celo 24% niso bile tako redke izjeme.

Seveda so pa tudi izjeme v nasprotni smeri s 15, 14 tudi s 13% sladkorja. Vzrok teh nizkih odstotkov sladkorja v moštih leži letos

pač na dlani: bodisi prerana trgateg, bodisi prav slabe, bogatorodeče sorte, bodisi slabe, neprimerne lege, bodisi slabo delo v vinogradu. Mnogokrat se pa znajdejo vsi ti vzroki skupaj kot zanesljivi zavezniki za proizvodnjo slabe kakovosti. Z dobro voljo se pa dajo ti vzroki sčasoma tudi odstraniti.

Poleg ugodnih odstotkov sladkorja v letošnjih moštih pa je še posebno razveseljav pojav dejstvo, da imajo ti mošti, oz. sedaj že mlada vina, normalno kislinu. Povpreček znaša na podlagi več 100 analiz moštov 7, 8 in 9‰ kisline.

Tudi tukaj najdemo izjeme navzgor in navzdol. Višja kislost je povsod tam, kjer so nizki odstotki

sladkorja — in nasprotno. Posebno malo kisline pa ima letos predvsem žlahtnina, ki pri tem niti ni imela Bog ve koliko sladkorja.

Ta celotna ugotovitev nam da že sedaj misliti o **primernem času prvega pretakanja**.

Znano je dejstvo, da se kislina v vinu s starostjo zmanjšuje in da se v glavnem in največ zmanjša v teku prve zime. Pri kislih vinih nam mora biti tako zmanjšanje dobrodošlo in zaradi tega ukrenemo tudi vse, da se to zmanjšanje doseže. Doseže pa se predvsem s poznim pretakanjem.

Letos je pa položaj drugačen; opraviči imamo z vinom z normalno kislino, katero moramo na vsak način ohraniti in vsako zmanjšanje naravnost preprečiti, oz. onemogočiti. Če bi se letos zmanjšala kislina v vinu v istem razmerju, kakor se je to dogajalo pri zadnjih kislih letnikih, bi imelo to za posledico, da postanejo vina zaradi premale množice kisline — za naš tip vina — manj prikupna in manj pitna, neharmonična, nestar-

novitna ter medla in verjetno tudi manj aromatična. Ne smemo pozabiti, da je ravno kislina v vinu čuvar zdravja in angelj varuh vina.

Iz navedenega sledi, da bo **potrebno letos splošno bolj rano pretakanje vina, povprečno okoli božiča, z normalnim, rahlim žveplanjem sodev**, v katere pride pretočeno vino, to je z eno tablico žvepla na 3 hl, oz. 6 g kalijevega metabisulfitu, ako hočemo zažveplati vino v sodu pred pretakanjem.

Za primer, da se že opaža močnejše razkrajanje kisline, pa se naj sod pri pretakanju zažvepla srednjemočno z dvema tablicama žvepla na 3 hl, oz. 12 g kalijevega metabisulfitu.

Vsekakor je potrebno skrbno zasledovati razvoj vina ter ga je treba večkrat **strokovno pokušati**, pri čemer ne zadostuje samo ugotovitev, da vino trenutno ugaaja, temveč je potrebno tudi ugotoviti, da-li se razvija vino normalno ali ne.

prednega kmetijstva. Brez pomislekov lahko podpišemo, da gospodar, ki ne obrača semkaj pozornosti in potrebne skrbi, si v temelju izbija možnost, gospodariti tako, kakor to nujno narekujejo sodobne in še posebej trenutne razmere.

Hlev — gnoj in v obojem naša hrana. Res so cene živine, njenih in ostalih proizvodov v primeri s cenami ostalih proizvodov nekmetijskega porekla nizke, a vendar — in lahko bi rekli prav zato — moramo gledati, da s čim manjšimi gospodarskimi žrtvami čim več pridobimo. Če že delam, garam in se ubijam, je pač v vsakem primeru bolje, da je plod mojega dela čim večji in lepši. Tako nudim trgu tem več, oziroma sem — če mi živil primanjkuje — od njega tem manj odvisen. Zato trdim, da je povečana proizvodnja v vsakem primeru dobrodošla.

Večkrat čujemo besede: „To je drago.“ — „Tega ne zmorem.“ — „Tako more svetovati, kdor ne pozna naših razmer.“ In tako dalje. Če bi bilo to res, bi ta in slični nasveti odpadli. A ti in drugi dokazi so skoraj brez izjeme neutemeljeni izgovori.

V okviru naših izvajanj ne gre za primere, ki presegajo naše možnosti, ampak za one, ki jih zmoremo. Saj ni na primer ravno treba tako zvanih gosposkih hlevov, recimo s cementnim tlom, velikimi okni, zračniki in modernimi jaslami. Ni treba, dokler je vse to tako drago. Ni treba tudi zaradi izjemnih razmer, v katerih živimo! Pač pa je neobhodno potrebno vsakemu živalskemu hlevu dobrega zraka in čim večje snage, treba je tega, kar zahteva tudi človek, če hoče biti zdrav.

Ali je to res tako drago in nedosegljivo?

Menda ne bo tega nihče trdil.

To poudarjamo zlasti sedaj — pred zimo —, ko se mnogi gospodarji za svojo živino tako bojé, da zamašijo vsako najmanjšo luknjo, koder bi mogla vsaj trohica svežega zraka do živine. Uverjeni so, da je tako za živino dobro preskrbljeno. Da se ji bo res dobro godilo in ne bo prezebala, pustijo v hlevu še debelo plast gnoja.

Kako more biti tej živini, se prepričaj, ko stopiš v tak hlev. Človeku se zasmilita živina in gospodar — dve žrtvi: prva v zdravstvenem, drugi v gospodarskem oziru!

Pomen dobrega zraka, ki je vendar še vedno brezplačen, in snage, ki jo moremo nuditi živini na cenen način, nam nista več tuja pojma, ker

Živinoreja.

Za vsakdanji kruh.

Janko Furlan.

Sicer je bilo za delovnega človeka izza pamtiveka tako, da je moral za svoje skromno in najčese preskromno življenje porabiti trikrat večji napor, kot bi ga bil, če bi bile razmere urejene bolj človeško, pravično, socialno. Vedno mu je šla trda.

In danes se to stopnjuje.

Nočemo se na tem mestu spuščati v zadevne vzroke, ki so itak že znani in se o njih dan na dan razpravlja pod dimnikom in javno, pri oralu in v delavnici. Nam gre tukaj za to, kako se v teh razmerah čim laže preriti iz dneva v dan, dasi se pri tem zavedamo, da je nasvet zelo lahka, a njegovo uresničenje toliko težja zadeva, v kolikor je vsakdanje delovno življenje prepleteno s stoterimi vozli.

A eno je in ostane resnica: Čim manj izdaš, toliko laže ti je. Izdatki niso v vsem odvisni od moje volje, ker so izraz neke splošno vkoreninjene potrebe, oziroma nekaj, čemur se ne moremo izogniti. Tako je n. pr. s hrano. Še v vsem moremo kakor koli stisniti, ne da bi to zarisalo kake težje posledice, a pri hrani se ne da tako poljubno krčiti.

A časi so taki, da pridobiva kruh vedno bolj na svoji vrednosti, ker je vedno dražji. To pa pomeni, da si

moramo te prve dobrine čim več pripraviti. Čim več, a s čim manjšimi izdatki! Torej: Kjer in kakor koli se nam nudi prilika v lastnem gospodarstvu, bomo gledali, da izkoristimo vse možnosti, da si pripravimo čim več kruha.

A takih prilik je po mnogih naših kmetijskih obratih dosti. Predvsem pa tam, kjer obtežujejo naše gospodarstvo taki gospodarski nedostatki, ki bi se jih moglo odpraviti z malimi žrtvami — z malo dobre volje, uvidenostjo in vero v dobro in koristno stvar.

Ko sem pred leti imel priliko kontrolirati hleve, živino, krmo in kar je še s tem v zvezi, sem se pri ogledu okrog 1200 hlevov mogel prepričati o povprečnem umevanju osnovnih gospodarskih načel v kmetijstvu, zlasti v kolikor se to tiče živinoreje. Med mnogimi kmetovalci-živinorejci, z vsemi odlikami naprednega gospodarja, sem naletel na precejšnje število slabičev.

To razmerje je drugod nedvomno še slabše, ker ima to okrožje močno in nad 40 let staro združno mlekarino, ki se zanima za strokovno izobrazbo svojih članov.

Najčese se spomnim hlevov in gnojišč — torej dveh stebrišč na-

toliko osnovnega znanja v zdravstvu nam prožita že prva razreda ljudske šole. A zdravje je istočasno tudi gospodarski pojem. O tem bi nam mogli zelo dosti povedati napredni in vsestransko dobro poučeni živinorejci z domačih in tujih tal. Večji kmet ali bajtar s par oralci zemlje in le enim repom v preprostem hlevu, oba uvažujeta to prvo načelo, ker vesta, da se to tudi vedno dobro obrestuje. Kar storita dober zrak in snaga, ni treba da dá s trudom pripravljena in draga krma.

Zato tudi ne pripravljajo gnoja v hlevu — saj ni dom živine gnojišče! — ampak izven njega. Seveda se vrši tudi to vse drugače kot v mnogih primerih pri nas, kjer je „truda veliko, a zgube veliko“ in se človeku zdi, da potiskamo skozi malo okno noter, a skozi veliko ven. Druga velika gospodarska škoda!

Podčrtamo resnico: Če se razni finančni kralji lové za rumeno in črno zlato, ima tudi kmet, in to od onega s petindvajsetimi do onega z enim repom, svojo črno zlato jamo, ki je dan za dnem dražja in pomembnejša. Njen pomen raste sporedno z dražinjo kruha.

Tudi tukaj ni potreba posebnih izdatkov. Osnova (tla) iz gline, ki prepreči zgubo (odcejanje) gnojnice, je za enkrat dovolj dobra. Temeljito steptati in polivati gnoj z gnojnico zna in zmora pač vsakdo, da tako doseže master gnoj, oziroma če hočete: lepši in boljši krompir, zelje, repo itd.

Krušno življenje je vedno dražje. Siromak občuti to tem bolj, čim manj umno in gospodarsko ravna s tem, kar naj kot prvo služi njegovemu vsakdanjemu kruhu.

škroba. Škrobna vrednost tega sena je 32.

Seveda ni samo škrobna vrednost nekega krmila že pravilno merilo za hranilno vrednost. Vemo, da se beljakovine v živalskem telesu v glavnem tvorijo iz beljakovin v hrani. To velja posebno za mlade, rastoče in breje živali. Z mlekom izločuje krava mnogo beljakovin, katere je treba nadomestiti, da ne pade količina mleka in krave preveč ne shušajo. Čeprav so beljakovine že vključene v škrobno vrednost, se vendar količino potrebnih beljakovin še posebej označi. Tu pridejo predvsem v poštev prebavljive beljakovine.

Razen z beljakovinami in škrobno prednostjo moramo računati še s potrebami suhih snovi za napolnitev vampa ali želodca, rudninskih snovi, posebno apna in fosforne kisline za tvorbo kosti in končno tudi vitamini, ki so tudi zelo važni za pravilen razvoj, zdravje in produkcijo živali.

Vsaka žival rabi za vzdrževanje svojega telesa neko odredeno količino krme, v kateri mora biti zadosti glavnih hranljivih snovi, t. j. suhe snovi, beljakovin, ogljikovih hidratov, tolšče, rudninskih snovi in vitaminov. Ta hrana, ki služi samo za vzdrževanje telesa, se imenuje **vzdržna hrana**. Če pa hočemo, da dobimo od živali še kakšne koristi, n. pr. mleko, delo ali da se odebelijo, moramo tej hrani dodati še nekaj hrane. Dodana hrana se imenuje **produkcijska hrana**. Ta ni za vse živali enaka, ker različne živali hranijo različno izkoriščajo in druge so zopet n. pr. boljše za pitanje kot za mlečnost. Vendar se da z izračunavanjem krmnega obroka, s pomočjo količine prebavljivih beljakovin in škrobne vrednosti dotičnega krmiva izračunati kakovost krme in če odgovarja potrebi živali.

Vzdržna hrana je za vse krave (iste težine!) enaka, če dajo 20 l mleka ali pa nič. To je samo za uporabo samemu telesu. Za kravo, 500 kg žive teže se računa osnovna hrana sledečega sestava.

Izračunavanje krmnih obrokov.

Ing. Bajec Viktor.

Če hočemo našo živino pravilno krmiti, moramo poznati hranilno vrednost krme, katero polagamo živalim in potrebo hranilnih snovi za vsako posamezno žival. Krmni obrok mora biti pripravljen samo na osnovi vsebine in potrebe hranilnih snovi. Ne smemo vedno govoriti, da je to vse preobširno in prekomplezirano in da se v dobrih starih časih tudi ni delalo tako. Časi so se spremenili in danes moramo marsikaj narediti, kar včasih ni bilo potrebno. Kdor je zadovoljen, da mu živali izgledajo in producirajo kot pred 50 leti, temu se seveda ni treba baviti z računanjem krmnih obrokov. Kdor pa zahteva od svojih krav, da mu dajo letno 3000 l mleka in več, in kdor hoče potegniti iz hleva čim več koristi in ne samo gnoj — mogoče še ta slab, se mora že potruditi, da ve, kaj njegova žival rabi in kakšno mora biti razmerje posameznih hranil v dnevnem obroku. Izračunavanje krmnih obrokov ni nobena težava in mali trud bo poplačan z večjo produkcijo.

V različnih krmnih tabelah dobimo podatke o količini prebavljivih beljakovin in škrobno vrednost nekega krmila. To dvojce nam daje merilo za sestav krmnega obroka. S tem izračunavanjem ne dosežemo samo večjo produkcijo, temveč tudi preprečimo, da bi živali dobile več krme, kot je potrebno za njihovo produkcijo.

Kaj je škrobna vrednost nekega krmiva?

Da bi se ugotovila hranilna vrednost različnih krmil, so s krmnimi poskusi ugotovili, kakšna količina čistega škroba je potrebna, da dobimo isti krmni učinek kot s 100 kg preiskanega krmila. Najdeno število, ki je seveda različno za različna krmiva, so imenovali škrobna vrednost dotičnega krmiva. Ta nam pove, koliko masti more pri živali tvoriti dotično krmivo. Pri tem pa ne vzamemo tolšče, temveč količino škroba, ki je potrebna za tvorbo te količine masti. V to škrobno vrednost se računajo vse hranilne snovi v krmi, torej tolšča, ogljikovi hidrati (škrob, sladkor in dr.) in beljakovine. Škrobna vrednost krmiva je torej njegova vrednost za tvorbo masti, izražena v obliki škroba.

S primerami bo to lažje razumljivo. Če je 100 kg dobrega sena v stanju, da tvori v živali 8 kg masti, za 1 kg masti pa je potrebno 4 kg škroba, je potrebno za 8 kg masti $4 \times 8 = 32$ kg škroba. 100 kg tega sena tvori torej isto toliko masti kot 32 kg

	Prebavljiva suha snov kg	Prebavljive beljakovine kg	Prebavljive tolšče kg	Brezdušičen ekstrakt snovi kg	Škrobna vrednost	Razmerje beljakovin
Vzdržna hrana	10—12.0	0.3	0.05	4.5—5.2	3.0	1 : 16

Običajno primanjkuje naši krmi beljakovin. Škrobna vrednost je v splošnem tudi prenizka. Previsoka škrobna vrednost zopet ni dobra, ker se krave debelijo, kar je v škodo količini mleka. Važno je tudi razmerje beljakovin z ostalimi nedušičnimi snovmi. Iz sledeče tabele vidimo, kako postaja to razmerje vse ožje, čim višjo mlečnost hočemo imeti.

Tabela prikazuje dnevno porabo hranilnih snovi pri kravi težine 500 kg pri različni dnevni mlečnosti.

	Prebavljiva suha snov kg	Prebavljive beljakovine kg	Prebavljive tolsče kg	Brezdušične ekstraktivne snovi kg	Škrobna vrednost	Razmerje beljakovin
Vzdržna hrana	10—12.0	0.3	0.05	4.5—5.2	3.0	1 : 16
Hrana za 5 l mleka	11—13	0.5—0.65	0.1	5.3—5.6	4.0—4.5	1 : 9.3
" " 10 l "	12—14	0.8—0.95	0.2	5.8—6.4	5.0—5.5	1 : 7.6
" " 15 l "	13—15	1.1—1.25	0.3	6.3—7.2	6.0—6.5	1 : 6.5
" " 20 l "	14—16	1.4—1.55	0.4	6.8—8.0	7.0—7.5	1 : 5.4

Iz tabele vidimo, kako s količino mleka raste potreba beljakovin in škrobne vrednosti. Iz nje tudi lahko izračunamo, da moramo za vsak liter mleka dodati k vzdržni hrani: 0.22 kg suhe snovi, 0.04—0.07 kg beljakovin in okroglo 0.25 kg škrobne vrednosti. Naslednja tabela nam nazorno pokaže, kako se beljakovine in škrobna vrednost izkoristita pri nizki in visoki mlečnosti. Vzdržna hrana je enaka pri kravah s 6 l mleka ali z 30 l mleka. Za visoko mlečnost se pa rabi več beljakovin in škrobne vrednosti. Iz tabele pa vidimo, da krava, ki daje 30 l mleka dnevno, porabi samo $\frac{1}{7}$ beljakovin in $\frac{1}{3}$ škrobne vrednosti za vzdrževanje, medtem ko krava s 6 l mleka porabi za vzdrževanje svojega telesa $\frac{1}{2}$ beljakovin in $\frac{3}{4}$ škrobne vrednosti. Za produkcijo mleka ostane tem več hrane, čim bolj povišamo mlečnost.

	Količina mleka 30 l		Količina mleka 6 l	
	Beljakovine	Škrobna vrednost	Beljakovine	Škrobna vrednost
Vzdržna hrana	0.30	3.0	0.30	3.0
Za mlečno produkcijo	1.80	6.0	0.96	1.2
Skupaj	2.10	9.0	0.66	4.2
Od tega vzdrž. hrane	14.30%	33.0%	45.50%	71.0%

Cilj vsakega živinorejca je visoka mlečnost. S slabim senom in slamo tega ne dosežemo. Iz gornje tabele vidimo, da ni pravilno računanje, da bo mleko ceneje, če bomo dajali cenejo hrano in je mlečnost nizka. Vsa ta krma se porabi za vzdrževanje telesa. Cena dragih beljakovin se zniža, če povečamo mlečnost.

Seveda moramo rediti tudi take krave, ki dajo pri boljši hrani več mleka. Zato vse slabe krave iz hleva!

Kako izračunamo krmni obrok?

Ker nam je znano, koliko beljakovin (prebavljivih) in koliko škrobni vrednosti morajo dobiti živali za vzdržno in produkcijsko hrano, lahko izračunamo, če je tega zadosti v dani hrani, recimo v 6 kg dobrega sena. Beljakovine izračunamo:

$$\frac{B \times \text{teža sena}}{100} = \frac{5.0 \times 6}{100} = 0.3 \text{ kg}$$

B = % beljakovin v tem senu.

Škrobno vrednost izračunamo:

$$\frac{\bar{S} \times \text{teža sena}}{100} = \frac{36.0 \times 6}{100} = 2.16$$

$\bar{S}$ = škrobna vrednost tega sena.

Že po tem primeru vidimo, da ta količina dobrega sena ne odgovarja niti za vzdržno hrano, kaj šele produkcijsko.

Primer sestavljanja obrokov:

Za 10 l mleka	Beljakovin	Škrob. vred.
5 kg sena	0.25	1.80
3 kg ovsene slame	0.03	0.51
10 kg krmne pese	0.04	1.60
1½ kg lanenih tropin	0.40	1.8
2 kg krmnega ječma	0.16	1.38
skupaj	0.88	5.37
30 kg zelene krme	0.39	4.1
20 kg detelje	0.34	2.2
1 kg pšenič. krm. moke	0.11	0.4
skupaj	0.84	6.7
8 kg sena lucerne	0.64	1.12
20 kg silaže koruze	0.08	1.72
4 kg ovsene slame	0.04	0.68
2 kg krmnega ječma	0.16	1.38
skupaj	0.92	4.90
8 kg sena lucerne	0.64	1.12
30 kg zelene koruze	0.18	2.70
6 kg ovsene slame	0.06	1.02
skupaj	0.88	4.84

Ostale živali rabijo sledeče količine suhe snovi, preb. beljakovin in škrobne vrednosti:

Mlada molzna živina	Suha snov	Beljakovine	Škrobna vrednost	Razmerje beljak.
starost 2—3 mesece	1.5—2.5	0.23	1.80	1 : 3.9
3—6 mesecev	2.5—5.0	0.39	2.12	1 : 4.4
6—12 mesecev	4.3—7.0	0.55	2.70	1 : 4.8
12—18 mesecev	4.6—8.3	0.57	2.80	1 : 5.3
2 leti	5.0—10.4	0.52	3.20	1 : 6
Voli (500 kg)				
Vzdrževalna hrana	10.0	0.3—0.4	3.0	
lahko delo	12.5	0.45—0.5	3.9	
srednje delo	14.0	0.5—0.6	4.8	
težko delo	15.0	0.6—0.8	6.4	
Konj (500 kg)				
Vzdrževalna hrana	8—10	0.33	3.2	
lahko delo	9—12	0.50	4.5	
srednje delo	10—13	0.70	5.8	
težko delo	11—14	1.00	7.5	
prav težko delo	12—15	1.0 +	7.5 +	
Prašiči				
Doječa svinja	3.5—5.5	0.5—0.68	3.2—4.2	
nedoječa svinja	2.0—3.0	0.1—0.2	1.1—1.6	
plemenski 20 kg	0.8—1.0	0.1—0.15	0.8	
40 kg	1.4—1.8	0.15—0.18	1.1	
80 kg	2.2—2.7	0.18—0.22	1.7	
100 kg	2.4—3.0	0.20—0.24	2.0	
Pitavni 20 kg		0.10	0.68	
40 kg		0.120	1.08	
80 kg		0.136	1.60	
120 kg		0.144	1.98	
Kure (za 10 komadov)		0.16	0.7	

Hranljiva vrednost razne hrane za izračunavanje dnevnih obrokov.

Vrsta krmila	Prebavljive beljakovine	Škrobna vrednost	Vitamins				Apno Ca O %/100	Fosfor. kislina P ₂ O ₅ %/100	Opombe
			A	B	C	D			
Zelena krma:									
sladke trave v cvetju	1.3	13.7	xxx	xx	xxx	xx	2.7	2.0	V vseh zelenih krmivih je za tisti vitaminov
paša	1.7	11.1	xxx	xx	xxx	xx			
rdeča detelja, zelo mlada	2.1	10.0	xxx	xx	xx	xxx			V sladkih, zelenih rastlinah je običajno zadosti Ca O in P ₂ O ₅
začetek cvetja	1.7	10.2							
v polnem cvetu	1.5	10.5					3.9	1.6	
inkarnatka, v cvetu	1.5	9.0							
lucerna, zelo mlada	2.7	8.7							
pred cvetom	2.1	9.1							
v polnem cvetu	1.5	9.3							
bela detelja, pred cvetom	1.9	8.8							
lupina, pred cvetom	1.1	5.9							
krmni ohrovt	1.2	9.4							
pesni listi	1.0	5.3							
topinambur	1.7	16.2							
zelena koruza	0.6	9.0							
Silaža:									
trave	0.9	7.9	xxx	xx	xxx	xx			Zadosti vitaminov in rudninskih snovi
rdeča detelja	1.7	9.2							
lucerna	1.5	6.6							
zelena krma metuljnice	2.1	10.9							
zel. krma, brez metuljnic	1.4	9.5							
zelena koruza	0.4	8.6							
krompirjevka	0.3	8.0							
Seno:									
slabo	2.5	18.9	xx	x	—	xx	9.5	7.0	V sladkem zadosti vitaminov razen C, kater ga ni v senu.
dobro	3.8	31.1	xxx	xx	—	xxx			
zelo dobro	5.0	36.5	xxx	xx	—	xxx	0.4	1.4	Zadosti Ca O — P ₂ O ₅ V kislem primanjkuje vitaminov in Ca O — P ₂ O ₅
kislo	2.0	20.0	—	0-x	—	—			
polkislo	8.5	30.0	x	x	—	—			
planinsko	6.4	38.5	xxx	xx	—	xxx			
otava dobra	5.6	35.7							
rdeča detelja, slaba	4.0	25.2							
rdeča detelja, izvrstna	7.0	35.6	xxx	xx	—	xxx	20.0	5.6	
lucerna, pred cvetom	8.1	26.5							
lucerna, v cvetju	6.2	22.4							
inkarnatka	5.5	27.4							
bela detelja, v cvetju	4.9	32.1							
topinambur	6.1	37.3							
Slama:									
ječmenova, jara	0.6	19.0	—	—	—	—			V slami ni vitaminov. Ca O — P ₂ O ₅ je zadosti.
ječmenova, ozimina	0.5	10.7					3.3	2.0	
ovsena	1.0	18.0					3.5	3.5	
koruzna	1.3	20.3							
ržena, ozimina	0.4	10.6					2.9	2.6	
pšenična	0.5	10.9							
Gomolji:									
krompir	0.7—1.0	19.7—25.5	x	xx	xx	—	0.3	1.4	Največ vitaminov ima korenje. Ostalih primanjkuje posebno A in D Premalo Ca O in P ₂ O ₅
krompir, okisan	0.9	18.2	xxx	xx	xx	xxx	0.7	1.1	
korenje	0.5	8.8	x	xx	xx	—	0.3	0.7	
krmna pesa	0.4	7.4							
repa	0.4	5.8							
topinambur	0.4	16.4							
Zrnje:									
ječmen	6.0—8.0	68.0—78.0	0-x	xxx	—	—	1.6	8.5	V žitu večnoma samo vitamin B
oves	7.2—9.2	58.4—63.1					0.3	5.7	
koruza	6.6—7.9	81.5—82.9					0.9	8.5	Premalo Ca O mnogo P ₂ O ₅
rž	7.0—11.3	65.8—73.3					0.7	8.5	
pšenica	7.7—10.9	65.8—73.1					0.9	10.0	V semenu, ki vsebuje mnogo beljakovin, primanjkuje vitamin C in Ca O
grah	16.9	68.6	xx	xx	—	xx			
lupina modra	30.6	67.3							
soja	26.2	83.9							
laneno seme	18.1	119.2							
sončnice	11.1	96.0							
Otrobi:									
pšenični	11.3	46.5	0-x	xxx	—	—	1.4	22.5	V otrobih kot v žitaricah večnoma samo vit B zadosti Ca O mnogo P ₂ O ₅
rženi	10.8	46.9					1.8	24.4	
ovseni	3.4	45.3							
krmna moka, pšenična	11.0	73.0							
ržena	9.9	77.5							
ovsena	7.9	59.9							
ječmenova	9.2	73.7					0.7	10.8	

Kako sem s silosom zadovoljen.

Franc Dolenšek.

Od banske uprave je dobila naša občina ukaz, da naj od nas, ki imamo že silosne jame, zbere podatke, kako nam ugajajo. Mogoče bi se dobil tudi kakšen kmetovalec, ki bi ga to zanimalo in zato poročam o uspehu tudi javno.

Slučajno sem videl na Grmu krmiti skisano krmo; jako mi je ugajalo. Leta 1936. slišim pred cerkvijo oklic, da se naj prijavijo tisti, ki si nameravajo zgraditi silos. Naredim prošnjo, ki je bila ugodno rešena in z delom sem takoj začel. Nisem prišel na vrsto, da bi dobil sresko opažo, sem si pa sam pomagal. Imel sem veliko staro kad; doge sem porabil za model. Skopal sem 2 m globoko in 1.50 m široko okroglo jamo. Model je bil 1 m visok. Ko je bil prvi beton suh, pomaknem 1 m višje in nato še 1 m nad zemljo. Jama ima 2 m v zemljo in 1 m nad zemljo ter vsebuje 5 m³. Naredil sem šest takih jam s skupno prostornino 30 m³, za kar sem dobil od banske uprave 1500 din podpore. Da mi ugajajo, naj služi kot dokaz dejstvo, da sem letos, čeravno nisem računal na podporo, napravil še eno s 14 m³ prostornine. To sem sezidal iz kamena in s cementno malto ometal.

Kaj vse denem v jame? Slab travnik sem preoral, vsejal sem polovico s sirkom, drugo polovico s topinambur; zelo se je obneslo. Po ječmenu sem vsejal koruzo v vrste ter jo trikrat okopal. Zrasla je do 3 m visoko in imela lepe stroke. Okopaval sem z okopovalnikom. Tudi koruzno slamo sem ensiliral kot primes k bučevni, otaviču in detelji in sicer vse zrezano na slamoreznici. Rezano od vsake rastline razgrnem po celem podu, drugo vrh druge in ko je vse zrezano, jemljem od kraja in tako zmešam in speljem v jame. Letos sem tudi močnejše solil, ker je sol cenejša.

Dva silosa imam določena za svinje. Ta napolnim z mlado črno in zeleno deteljo ter dodam še ¼ zelene koruze, pesno črnico in buče zaradi boljšega kisanja. Buče so najboljše za svinje iz silosa, ker jih raje žro kot sveže.

Lansko zimo so dobile krave prvič silos 10. decembra, ko se je paša končala in zadnjič 20. aprila, ko se je paša začela. V prvi vrsti dajem iz jam molznim kravam. Da ta krma dobro vpliva na mlečnost, sem se prepričal, ker so imele krave več

Vrsta krmila	Prebavljive beljakovine	Škrobna vrednost	Vitamini				Apno Ca O g/100	Fosfor. kislina g/100 P ₂ O ₅	Opombe
			A	B	C	D			
Tropine in drugo:									
lanene	27.2	71.8	xx	xx	—	xx	4.3	16.2	Vitaminski mleka odvisni od krme.
sončnične	20.9	39.8	o-x	xx	—	o-x	5.4	21.5	
sezamove	32.4	77.8	o-x	xx	—	o-x	25.1	32.7	
bučne	28.4	91.3	xx	xx	—	xx			
ribja moka	40.1	64.2							
mesna moka	63.6	89.9							
krvna moka	76.0	77.4							
kravje mleko, polno	3.3	14.7	xx	xx	xx	xx	1.7	2.0	
kravje mleko, posneto	3.8	9.0							

Vitamin A pospešuje rast in ščiti pred infekcijskimi boleznimi;

" B pospešuje rast in ščiti pred krhljivostjo in krči;

" C pospešuje harmonični telesni razvoj in prepreči skorbut;

" D prepreči kostolom in rahitičnost (mehke kosti).

mleka pri krmljenju s silažo in suho krmo, kot pa ko so se pasle. Še drugi dokaz. Nekoč se izgovarja dekla, ker ni dosti namolzla: „Danes krave niso dobile silaže, pa sem malo namolzla.“ Vprašam pastirja, kako je krmiti in izkazalo se je, da je pozabil krmiti s silažo. Krave pa tega niso pozabile, ker mleka je bilo manj. Tako hitro se pozna na mlečnosti vpliv silaže.

Smejali so se mi sosedge, ko sem kopal jame; tudi sam sem cagal.

Sedaj pa, če me kateri vpraša, kako da sem zadovoljen s silosom, ga peljem samo v hlev, vzamem nekoliko silozne krme in jo pokažem živini. Ako že leži, vsa takoj vstane in prične mukati. Živina sama pokaže na svoj način, da je silaža dobra krma in meni ni potreba ničesar dokazovati. Kdor se je prepričal o dobroti silaže, sklene, da si bo tudi sam omislil silos.

Živnozdravilstvo.

Rja pri prašičkih.

Dolenc Milan.

Rja je pogosta bolezen pri sesajočih prašičkih, neredko se pa pojavi tudi pri nekaj mesecev starih. Čeprav je zelo pogosta bolezen, jo skoro noben svinjerejec v njenem bistvu ne pozna, zato tudi ne ve, kako bi jo zdravil in kar je še važnejše, ne ve, kako bi jo preprečil.

Navadno se pokažejo po koži male, okrogle rdeče lise, katerim se vrhnja kožica privzdigne in nastanejo mali mehurčki. Mehurčki počijo prav kmalu, navadno že v nekaj urah in se začno sušiti v sprva rumene, nato rjave, potem črnkaste in črne hraste. Posebno po hrbtu jih je največ in je z njimi posejano celo telo kot z rjo in zato tudi svinjerejci bolezen tako imenujejo. Pravijo ji tudi hrastavost, sajavost po koži, grintavost itd. Izpuščaj srbi včasih bolj, včasih manj, kakršna je pač krma, neredko se pridružijo še zapeka, driska, pa tudi kašelj.

Glavni vzrok rje svinj je pomanjkanje surovega v krmi, vitaminov, kakor se temu znanstveno reče, ker mislijo, da so to nosilci življenja,

vitae. Manjka lahko tudi apna, pospeši pa bolezen bivanje prašičkov v nehygienskih, umazanih, temnih in vlažnih hlevih. Najraje se bolezen pojavi pri prašičkih, ki so v govejih hlevih, kjer je zrak prenasiten s toploto vlago. Če nastopi že kar prve dni pri sesajočih prašičkih, pomeni, da ni bila svinja, njihova mati, pravilno krmljena, ker ji primanjkuje vitaminov ter jih z mlekom tudi prašičkom ne more dajati. Pri starejših in večjih je pa vzrok ta, ker dobivajo vedno le kuhano krmo in še to tako sestavljeno, da bi tudi, če bi bila surova, ne zadostovala z ozirom na vsebino vitaminov, beljakovin in apna.

Glavna napaka naših svinjerejcev je, da krmito svinje izključno ali skoro izključno s kuhanim, ki je povrh tega še enostransko, se ne menjava in nima v sebi potrebnih snovi. Gospodinjje ugovarjajo temu vedno enako in pravijo, da se od kuhane krme svinje bolje redijo, da jim kuhano bolj tekne in da surovega nočejo jesti. Če bi bilo to res, bi bilo

prav malo svinj na svetu, ker se večinoma pasejo, torej jedo surovo. S kuhanjem nobena zelena hrana ne pridobi na redilnosti, ker je že v njej sami dosti vode. Z dodano vodo ne more nič pridobiti, ampak le izgubi, ker mora črevo iskati redilne snovi. Važne snovi, vitamine, pa kuhanje uniči in zato mora nastopiti pomanjkanje vitaminov, kar je vzrok mnogim boleznim in med njimi tudi rje. Da surovega svinje nočejo jesti ni res, ampak je to le ljudski predsodek. Poleti včasih svinje le še dobe nekaj zelene trave, kar je pa tudi vse. V zimskem času pa se hranijo vedno le s kuhanim: repo, korenjem, plevelom, krompirjem, z eno besedo, samo kuho. Če moramo potem takšni svinji ipak dajati surovo, ker kuhanega niti ne povoha, vidimo, da ji surovo bolj diši. Mlade prašičke treba od vsega začetka navaditi, da morajo dobro zgristi. Pokladamo jim s prstjo pomešan ječmen. Pozneje bodo bolje jedli surovo kot drugi kuhano in bolje prebavili, lepše se redili in še bolj zdravi bodo. S takim hranjenjem si prihranimo tudi veliko dela in denarja za kurivo. Za ta denar pa raje kupimo otrobov in klajnega apna, ki ga vedno primanjkuje in ki ga dajemo po žlico na glavo.

Ker je glavni vzrok rje pomanjkanje vitaminov v telesu, je zdravljenje in preprečitev čisto enostavno. Dajati moramo telesu tega, kar mu primanjkuje in to so vitamini. Kje jih pa dobimo? Vitamini se nahajajo v zeleni krmi in so nujno potrebni telesu, ker brez njih telo ne more ne delati, ne rasti, ne pravilno živeti, temveč oslabi in postane sprejemljivo za vsakršne bolezni, med njimi tudi za kužne. Mladi prašički, posebno kadar so bolni na rji, naj se pasejo po mladi ali strniški detelji in pustiti jih moramo na prostem, da jih obseva sonce. Po par dneh bodo prašički zopet živahni, zdravi in vse hraste bodo odpadle same od sebe, brez vsakega drugega zdravljenja. Pozimi, ko ni sveže detelje, je dobra tudi suha detelja in jarina, zmravljena ali pa kar cela. Če je hrast prav mnogo, operemo prašičke z milom, nato jih dobro splaknemo z vodo in posušimo, hraste pa namažemo s kakšno mastjo ali oljno tekočino ali glicerinom; zelo priporočljiva je Gyrodol pasta.

Vsak svinjerejec naj si vzame za pravilo: svinje je treba rediti čim bolj naravno, zato naj se gibljejo čim več na prostem; svinjaki morajo biti suhi, svetli in zračni. Krmiti je tre-

ba svinje z nekuhano hrano. Le tako, bodo prašiči zdravi in odporni proti vsem boleznim, ter bo marsikatera bolezen izginila iz naših svinjakov.

Nekoliko skušenj o slinavki in parkljevki.

Nik. Jurkovič.

Predvsem hočem poudariti, kakor je že iz naslova razvidno, da želim priobčiti kot veterinarski nestrokovnjak in le kot živinorejec nekoliko opažanj iz prakse svojim stanovskim tovarišem, da bi se tudi oni mogli z mojim izkustvom okoristiti.

Znano je, da ta bolezen ne prinaša živinorejcu škode le takrat, kadar lastna živina oboli, temveč tudi če živina ostane zdrava, ker so zaščitni dejavniki, oziroma je tudi njegova živina kontumacirana, če ta nesreča zadene občino. Ko pa govedo preboli bolezen, se še dolgo opazuje neželjene posledice, kot mala mlačnost krav, omršavljenost itd. Zato ni čudno, če se živinorejci slinavke zelo boje in skušajo na vse mogoče načine odvrniti bolezen od svojega dvorišča.

Pred dvema letoma se je prvič pri nas govorilo o nevarnosti okuženja, toda šele mnogo pozneje so se pojavili prvi primeri v okolici Murske Sobote. Dokazano je, da je bolezen prinesla na svoji obleki neka žena, ki se je vrnila z dela v Marseillu na Francoskem, in da se je prvi primer pojavil ravno v onih hlevih, kjer je ta žena imela opravka po svoji vrnitvi. Sicer se je za čudo doseglo, da se je to prvo okuženje lokaliziralo in zatrlo, toda ker se je bolezen razširila iz Francije tudi na sosedne države in od tam zopet v našo, nam okužba že dve leti povzroča ogromno gospodarsko škodo.

Danes lahko trdimo, da so vsa obrambna sredstva, ki so jih uporabljali v raznih državah, nedovoljno učinkovita, ker dejstvo je, da se okuženje ni moglo zajezi. Nas živinorejce predvsem zanima, kakšni so bili rezultati z onimi sredstvi, ki smo jih do sedaj mogli uporabljati.

V Ameriki so ponekod smatrali, da je najbolje, pobiti vso živino v onem kraju, kjer se je bolezen prvič pojavila. Tako bi se okuženje na mah preprečilo. Tudi v Švici se je spočetka živina istega hleva pobijala in živinorejec je sprejel 80% odškodnine od vrednosti živine.

Razumljivo je, da kaj takega pri nas ni mogoče in tudi ne bi bilo izvedljivo. Kmalu, ko se je slinavka pojavila, smo zvedeli, da proizvaja serološki zavod v Križevcih iz krvi

obolelih živali neki rekonvalescentni serum, ki se živinčetu ubrizga pod kožo in ki naj pomaga, lažje preboleto bolezen. Priporočilo se je, da se od obolelega živinčeta okuži vsa živina v hlevu na ta način, da se s četko vriba slina (virus) obolele živine v usta vseh ostalih. Čim se pokaže okuženje pri vseh živalih, naj bi se potem živina cepila z rekonvalescentnim serumom. Poskusi so pokazali, da so cepljene živali preboleto bolezen hitro in brez hujših posledic. V nekem primeru se je cepila vsa živina razen plemenskega bika in ravno ta je crknil. To dokazuje, da je bil serum učinkovit.

Toda rekonvalescentni serum kljub opisani učinkovitosti ni sposoben, okuženje zajezi in kar je glavno, ne preprečuje nevšečnosti in škode, ki so posledice kontumaciranja hlevov, prepovedi prodajanja mleka, sejmov, vožnje z govedom itd.

Pred nekako pol leta je veterinarska eksperimentalna stanica kmetijskega ministrstva v Zagrebu proizvedla zaščitni (imunitetni) serum, ki napravi živali odporne proti bolezni za gotovo dobo. **Ta uspeh znanosti temeljito menja način borbe proti slinavki.** Živinorejec sedaj ne bo v strahu, da mu živina oboli in da bo imel gospodarsko škodo, ako pravočasno pusti svojo živino zaščitno cepiti. Seveda bodo morale oblasti organizirati obvezno zaščitno cepljenje v kraju in njegovi neposredni okolici, kjer se je okuženje prvič pojavilo, ker le tako bo mogoče preprečiti razširjenje takoj v začetku.

Tako se je prvi poskus zaščitnega cepljenja 500 goved že izvedel tudi v naši banovini, in sicer v občinah Limbuš, Studenci in Radva-

nje. Cepljenje je izvršil organ veterinarske eksperimentalne postaje v Zagrebu 13. in 14. novembra t. l., saj se je ravno ta postaja zelo hvalevredno zavzela za ta poskus. Kakor sem se mogel prepričati pri lastni živini, cepljena goveda niso na cepljenje močno reagirala. Na mestu cepljenja je nastala za roko široka otekline, ki se je opazila še po enem tednu. Količina namolžene mлека se je v prvih 48 urah po cepljenju zmanjšala za 8%. Nekatere krave so močneje reagirale, druge manj. Vendar smo opazili tudi primere, da se količina mleka ni menjala, ter so celo nekatere krave dale večjo količino mleka (1½—2 l), ker smo jih zaradi cepljenja bolje krmili.

Zelo majhen odstotek krav je pokazal tudi neznatno povečanje temperature (0.3—0.8°C), kar pa se je po 24 urah popolnoma zgubilo. Krava, ki je bila 13. novembra cepljena, je odtelila 18. novembra zdravo žensko tele, ki je tehtalo 42 kg. Potek telenja je bil popolnoma normalen, kakor tudi iztrebljenje posteljice in pojava mleka. Vole smo takoj po cepljenju vpregli in z njimi cel teden orali ne da bi mogli opaziti kakršne koli posledice zaradi cepljenja. **Mleko cepljenih krav ne vsebuje klice slinavke in torej ni nevarno za ljudi,** kar dokazuje tudi dejstvo, da je podpisani vse te dni užival surovo mleko od cepljenih krav.

Veterinarska eksperimentalna postaja v Zagrebu je na področju naše banovine do sedaj pocepila okoli 1000 glav in okoli 19.000 glav na področjih drugih banovin. Do sedaj še nobeno cepljeno živinčeto ni obolelo na slinavki. Uspeh je torej 100%. Ta živina je sedaj zaščitena skozi sedem mesecev od okužbe.

Pripomnil bi še, da je imenovana ustanova cepljenje izvršila popolnoma brezplačno in zaradi tega mi je dolžnost, da javno izrazim priznanje in zahvalo, ker nas je očuvala slinavke in parkljevke.

Čebelarstvo.

O pridelovanju voska.

Mihelič Stane.

V zadnji številki Kmetovalca sem poudaril, da bi bilo za narodno gospodarstvo velike važnosti, ko bi poskušali naši čebelarji dvigniti produkcijo voska. Dalje sem na podlagi znanstvenih raziskavanj in poskusov, ki so jih v zadnjem času delali

zlasti Rusi, pokazal, kako je mogoče pridelati več voska. Mimogrede sem tudi omenil, da tako povečana produkcija voska ni na škodo pridelka medu. To trditev moram danes še nekoliko bolj podpreti in obenem praktično pokazati, kako je mogoče

zadnjič navedene izsledke o povečanju proizvodnje voska tudi pri nas praktično izkoristiti.

Med našimi čebelarji je splošno mnenje, da čebele, ko izločajo vosek, delajo to le na račun pridelka medu in da je za to treba čebelarjem izdelavo satja skrbeti na najpotrebnejše. Trditev, ki jo je sam Bog vedil, kdo zapisal, da porabijo čebele 10 kg medu za izločitev 1 kg voska, še danes straši čebelarje po raznih knjigah in listih. Toda ta trditev je napačno postavljena. Čebela rabi hrano, če izloča vosek ali ne, morda jo porabi res nekoliko več, ko stavi satje, vendar pa ne smemo trditi, da je porabila vse, kar je použila, za izdelavo satja. Trditev torej, da porabijo čebele za izločitev 1 kg voska 10 kg medu, **ne drži**. Tudi natančni poskusi so to dokazali: Da, še več. Čebela celo **mora** v neki svoji življenjski dobi izločevati vosek. Če ji to zabranimo na ta način, da ji ne damo prostora, škodimo njeni odpornosti in sebi. Zdi se mi, kakor da bi kmet, ki bi se mu zdelo škoda sena, rekel: „Pa ne bom molzel krave. Bo vsaj manj pojedla“. Vemo namreč, da bi pri tem trpela žival in bi imel kmet dvojno izgubo. Kakor se namreč nabira drugimi živalim ob času dobre prehrane na gotovih delih telesa maščoba, tako izločajo tudi čebelni organi zaradi obilne in tečne hrane ob dobri paši vosek, pa naj čebela to „hoče“ ali ne. Pa še nekaj so poskusi dokazali. Pri normalni čebelni družini izločajo vosek čebele v starosti 9—15 dni. Iste čebele v tem času obenem hranijo čebelne ličinke (zalego) in morajo zato prebavljati mnogo hrane. Del te prebavljene hrane se po kemičnem procesu spremeni v mleko, s katerim čebele hranijo zalego, preostali del pa izločajo čebele v obliki voska. Če čebele zaradi ovir, ki jih jim stavlja čebelar, ne morejo normalno uporabiti izločenega voska za gradnjo satja, ne morejo tudi v toliki meri proizvajati potrebne hrane za zalego. Torej čebelar ne trpi samo izgube zaradi manjšega pridelka voska, ampak bo imel zaradi pomanjkanja zalege tudi šibkejše družine in zato tudi manjši pridelek medu.

Kakor je razvidno iz navedenih dejstev, je vse delovanje čebelnega organizma v določeni medsebojni vzročni zvezi in se torej nasilen poseg v snovanje čebelne narave maščuje v vseh drugih primerih. Zgube torej nima samo narodno gospodar-

stvo, temveč tudi vsak posamezen čebelar in ta zguba ni samo v manjši proizvodnji voska, ampak tudi v manjšem pridelku medu.

Ko smo tako v glavnem dokazali, da je mogoče s pravilnim povečanjem proizvodnje voska, povečati tudi pridelek medu, poskusim ta več ali manj teoretična izkustva prenesti tudi v prakso:

V kranjičih in dr. panjih z nepremakljivim satjem regulirajo več ali manj čebele same graditev satja. Vendar pa mora čebelar, če so taki panji do kraja polni satja, zlasti spomladi, spodrezati nekaj satja, da dá čebelarom možnost graditve novega. V panjih s premakljivim satjem pa moramo imeti v času paše v panju vsaj po en prazen satnik, da morejo čebele na njem graditi satje. [Ta satnik pri nas imenujejo nazidni satnik (Žnidaršič!), gradilni satnik (isti), izpodrezovalni satnik (Rojec!). Zdi se mi, da slovenskemu ušesu ne prija niti eden niti drugi naziv. Zakaj bi mu ne rekli satnik za pridobivanje voska ali satnik za vosek? Res je malo daljše, a zato tudi mnogo več pove. Seveda je od vseh zgoraj navedenih treh izrazov najbolj nesmiseln naziv „izpodrezovalni satnik“. Kaj pa naj s tem satnikom izpodrežemo? Če pa že mora biti krajši izraz, naj bi mu potem rekli res „gradilni satnik“. Čim je sat v satniku za vosek do polovice dograjen, ga vzamemo iz panja in izrežemo iz njega satje. To ponavljamo ves čas, dokler čebele rade grade satje. Povečini je to satje trotojsko. Če bi čebele zgradile čebelno satje in bi ga morda matica že celo zalegla, ga kljub temu vzamemo iz panja in ga dodamo kaki šibkejši družini; v ta panj pa damo zopet prazen satnik.

Nekateri priporočajo, da damo še celo v medišče po en do dva prazna satnika, v katera potem čebele zgrade satje in ju ob paši napolnijo z medom. Kjer so dobre pašne razmere, to ni napačno, tudi meni so že zgradile v medišču cel sat, vendar pa to le ob res dobri letini. Rekli smo že zgoraj, da ob času paše zgrade satje predvsem tiste čebele, ki tudi hranijo zalego. Teh pa je le malo v medišču. Zato je bolje, da jim naredimo prostor za graditev satja v njihovi bližini, tik ob strani zaleženih satov, t. j. v plodišču. Nekateri ta satnik za vosek imenujejo tudi „kontrolni satnik“. To pa zato, ker čebele nastavijo matičnjake najprej na tem satju. Tako vemo takoj, kaj „misli“ panj: ali bo rojil ali ne. Imamo pa še neko korist od takih satnikov za vosek v plodišču: čebele namreč manj roje, ker jim vedno znova nudimo priliko, da grade satje.

Ker pa je težko jemati iz čebelnih panjev vsak teden satnik za vosek, lahko ta satnik (seveda manjši) vdelamo v okence v plodišču A. Ž. panja. Seveda mora biti potem okence v plodišču tako globoko, da čebele lahko grade sat v okencu samem, t. j. med mrežo v okencu in satniki v panju. Sat zgrade seveda potem pravokotno na ostalo satje v panju. Kdor bo torej delal nove panje, mu priporočam, da napravi okenca v plodišču debela vsaj 30 mm, mrežo pa naj pribije od zunanje strani na okence. Še bolje je seveda, če pri-trdi na okence mrežo tako, da jo lahko odstrani, ne da bi mu bilo treba jemati okence iz panja. V tem primeru namreč najhitreje izreže iz okenca satje, ki so ga čebele dogradile in mu ni treba vznemirjati čebel.

Zadrukarstvo.

Kako izvedemo zavarovanje živine?

Dolfe Schauer.

(Konec.)

H koncu naj navedem še nekaj stvari, ki so več ali manj administrativnega značaja.

Delavci na polju zavarovanja živine so dolgo razmišljali, kakšen okoliš je priporočljivejši, velik ali mali. Mnenja niso enotna! Brez dvoma je lažje, ako večji krog interesentov skupno nosi škodo, ki nastane, saj odpade potem na vsakega posameznika mnogo manjši doprinos, kot pa če je število organizira-

nih malo. Izkušnje so pa pokazale, da se pri velikem okolišu dogajajo lažje razne goljufije, ki imajo za posledico večje dajatve s strani združnikov. Pri malem okolišu je kontrola seveda mnogo lažja in so zato tudi razne nečedne manipulacije na škodo združnikov mnogo težje. Izvaja se kontrola ne samo s strani postavljenih funkcionarjev, marveč se čuti tako rekoč vsak član pod stalno kontrolo svojega soseda

in teže zagreši kakšno nedovoljeno dejanje, zaradi katerega bi imel materialno škodo njegov najboljši sosed, torej oseba, s katero je — hočeš, nočeš — trajno zvezan z vsem dobrim in slabim. Zato so priporočljivejši mali okoliši, ki pa najdejo svojo naravno izpolnitev v poslovnih zvezi. Kakor hitro namreč število zadrug za zavarovanje živine doseže primerno višino, je neobhodno potrebno, da se ustanovi posebna centrala, v kateri se osredotoči vse delo na tem zavarovalnem polju.

Naloga te centrale je dvojna, **administrativna in tehnična**. Pod prvo, administrativno, razumem vse one posle, ki so v zvezi z upravljanjem, vodenjem zadrug, dajanjem nasvetov in navodil, itd. Dobro organizirana centrala bi z uvedbo raznih tiskovin, knjig in kartotek lahko mnogo dela odvzela posameznim krajevnim zadrugam in jih razbremenila, kar bi zelo mnogo pomenilo, saj je eden najbolj pogostih argumentov proti tej zadrugi — strah pred prevelikim administrativnim delom. Seveda bi bila naloga take poslovne centrale tudi v tem, da širi smisel za to vrsto združništva, pomaga ustanavljati nove zadruge, vodi statistiko, vzdržuje stike z drugimi sličnimi centralami v tu- in inozemstvu, skratka z vsemi dopustnimi sredstvi zastopa in ščiti interese svojih članic na najrazličnejših popriščih.

Posebno važna bi bila pa **tehnična** naloga centrale. V zvezi bi se osredotočilo zavarovanje živine. Zveza bi lahko izvedla nekako **pozavarovanje**, ki bi v primeru večjega števila nezgod v enem kraju porazdelilo plačevanje odškodnine na večje število oseb tudi v onih krajih, kjer nesreč ni bilo in s tem znižalo prispevke, odpadajoče na posameznika, na prav neznatno višino. Zveza bi nadalje lahko organizirala poseben sklad, iz katerega bi se dajale podpore v primeru raznih živinskih kug, ker praviloma zadruga v primeru epidemije ne izplačuje odškodnin iz razumljivih razlogov.

Poslovna zveza bi torej predstavljala matico, ki bi povezala zadruge, raztresene po posameznih vaseh, v močno, dobro organizirano celoto, ki bi kljubovala vsem težkočam, ki se praviloma pojavljajo pri vsakem novem pokretu in ki bi tudi zavarovanju živine ne bile prihranjene.

Marsikaj bi se dalo še navesti tako o knjigovodstvu, organizaciji zapornikov v posameznih vaseh, ki

tvorijo okoliš ene zadruge, o ocenjevalcih živine in njihovem praktičnem delu, o vlogi živinozdravnikov, zlasti pa o profilaktičnih ukrepih, o lekarnah itd., vendar moji članki o tej stvari ne morejo biti izčrpní, marveč so imeli samo namen, da v glavnih obrisih orišem eno izmed vrst zadrug, ki spada brez dvoma med one, kjer pride združna solidarnost najbolj do izraza. Ako sem vsaj malo zanimanja vzbudil za to vrsto združnega za-

varovanja, ki je pri nas žal šele v začetku, dasi zelo potrebna, je namen v celoti dosežen.

Pripravljen sem posameznim interesom dajati potrebne informacije tako glede ustanovitve kot tudi upravljanja zadrug ter prosim, da se ti obrnejo pismeno ali ustno name, in v to svrhu navajam svoj naslov: Dolfe Schauer, tajnik Zveze slovenskih zadrug, Ljubljana, Pražakova ul. 11.

Gospodarske vesti.

Nova ureditev izvozne trgovine.

Pri ministrstvu trgovine v Beogradu se pripravlja zakonska uredba o novi organizaciji izvozne trgovine in o ustanovitvi posebne direkcije v to svrho, ki bo tudi odločala o deviznih zadevah, o plačilnih možnostih in sklenitvi trgovinskih pogodb. Odbor te direkcije bo tako sestavljen, da ministrstvo za kmetijstvo v njem ne bo zastopano v dovoljni meri, čeprav se bode ta obe izvozni centrali, ki jih ta uredba predvideva, bavili izključno le s prodajo kmet. proizvodov. Tako je predvidena namesto sedanjega Prizada ena takšna centrala, ki se bo bavila z izvozom žita, moke, sadja, oljnatih semen ter plodov in opijuma. Druga poslovna centrala pa bo prevzela posle sedanjega Zavoda za izvoz živine. Kakšna bo dokončna redakcija te uredbe še ne vemo, toda osnutek vsaj je takšen, da kmetški stan z njim ne more biti zadovoljen.

Direkcija se bo vzdrževala iz **sredstev drž. proračuna**, posebnega **kontrolnega fonda**, v katerega se bodo stekali dohodki od markic, ki bodo znašala 1% izvozne vrednosti, kakor tudi iz tako zvanega **izvoznega fonda**, ki se bo zbiral iz prebitkov pri izravnavanju trg. dobička, in **10% doprinosa iz intervencijskih fondov** poslovnih central.

Vsaka poslovna centrala bo namreč zbiral svoj **intervencijski fond**, v katerega se bodo stekala sredstva od **taks**, ki jih bo izvoznik moral plačati za kontingente in pa od **dobička**, ki ga bo centrala imela pri izvozu. Poslovne centrale bodo namreč čista trg. podjetja, ki bodo blago prodala inozemstvu po dogovorjenih cenah, domačim dobaviteljem pa bodo plačevale nižje cene. Iz izkušenj zadnjih let vemo, da je posebno Zavod za izvoz živine ogroženo za-

služil na ta način in po nameravani ureditvi je pričakovati, da bo to tudi v bodoče primer. Toda, medtem ko so vsi gospodarski krogi, med temi kmet le bolj skromno, imeli od delovanja Prizada še nekakšno korist, saj so bile njegove intervencijske cene vedno večje, kot bi se brez intervencije države dosegle na svetovnih trgih, od dela Zavoda za izvoz živine niso imeli niti gospodarski krogi, še manj pa kmet, kakršnih koli koristi, temveč samo škodo. S tem seveda ni rečeno, da je kmet z delom Prizada lahko zadovoljen in da ne bi bilo potrebno tudi njegovo poslovanje temeljito preurediti. Važneje pa se nam zdi, da v tem poročilu osvetlimo namere, ki bi se naj uresničile z reorganizacijo izvoza živine.

Medtem ko pridelujejo izvozne viške blaga, s katerim trguje Prizad, le nekatere pokrajine, se živina redi enakomerno razdeljena po celi državi in predstavlja za ves kmečki stan upoštevani vir dohodkov. **Ureditev trgovine z živino je torej za vse kmete po celi državi tako rekoč od življenjskega značaja in važnejša zadeva kot ureditev žitnih cen.**

Trgovina z živino, posebno izvozna, je bila pred nastopom gospodarske stiske popolnoma v rokah trgovcev. Le nekatere večje zadruge in njihove zveze so skušale kmetu pomagati do boljših cen, vendar brez strnjene organizacije, tako da uspeh ni bil Bog ve kako zadovoljiv. Z nastopom gospodarske stiske, ki jo je posebno občutil kmetški stan, je država skušala izvoz regulirati in je ustanovila najprej URED (1931. leta), a potem Zavod za izvoz živine pri Ministrstvu trgovine. Že takrat so trg. krogi videli v zadrugarstvu opasna tekmeča in so sku-

šali, da njegov delež na izvozu zmanjšajo. Le žilavi borbi zadrug se je zahvaliti, da je bil določen ključ za razdelitev kontingentov, po katerem so dobile zadrug 40%, producenti 20% in trgovci 40%.

Do leta 1935. je Zavod le razdeljeval kontingente in zahteval od izvoznikov gotove takse, sicer pa je bila prodaja na inozemskem trgu svobodna. Leta 1937. je prvič pri izvozu v Nemčijo nastopil Zavod kot kupec in prodajalec živine. Pogodil se je s tozadevno nemško nakupno ustanovo glede cene in dobavnih pogojev ter predpisal izvoznikom sicer iste dobavne pogoje, a ne tudi iste odkupne cene. Po priključitvi Avstrije k Nemčiji je bil seveda ta način izvoza živine tudi na dunajski trg razširjen. Zavod je kmalu spoznal, da se lahko pri tem poslu dosti zasluži in je potem isti način izvozne trgovine uveljavil tudi pri izvozu v Italijo, Palestino in Švico. Spočetka so se prodajne cene inozemskim kupcem objavljale, pozneje pa je tudi to izostalo, tako da izvozniki niso mogli več kontrolirati koliko Zavod zasluži. Zavod je na ta način prikrival svoj zaslužek in ker so mu bile predvsem zadrug na potu, skušal jim je poslovanje onemogočiti, dajoč prednost trgovcem in nekaterim bogatašem, ki so kupovali od kmeta mršavo živino in jo pitali v svojih hlevih. Namera je jasna: 5500 zadrug s 650.000 člani je nedobrodošla kontrola, medtem ko se 250 trgovcev in maloštevilne pitalce živine laže zadovolji. Vedeti je namreč treba, da je med temi trgovci le okoli 20 takšnih, ki kot izvozniki res pridejo v poštev, medtem ko so drugi le mešetarji teh veletrgovcev. Tako zvane superkontingente so dobivali večinoma le trgovci, tako da so zadrug sicer izvozile 40% rednih kontingentov, če se pa upoštevajo tudi superkontingenti, pa pade njihov delež pri izvozu pod 30%. Kakor niso zadrug dobivale superkontingentov, tako tudi niso dobivale premij v toliki meri kot trgovci. Kadar je bil izvoz nerentabilen in so se dovoljevale premije, so morale zadrug odpovedati kontingente zaradi nemogočih prodajnih pogojev, ki so bili posebno strogi za slabšo kmečko živino. Le tako je razumeti, zakaj organizacija trgovcev in pitalcev živine niso nikoli resno nastopile proti poslovanju Zavoda, temveč so ves boj prepustile zadrugam. Zavod pa je oviral izvoz živine, nakupljene od malega

kmeta, tudi z dobro premišljeno politiko nakupnih cen. Favoriziral je s tem izvoz dobro pitane živine, od veleposestnikov in pitalcev. Odkupno ceno, ki so jo dobili izvozniki, je namreč tako določil, da je pri ceni za slabšo živino več odtegnil kot pri dobro pitani. Tako je n. pr. pri dobavah v Nemčijo 1 kg žive teže

	prodal
Voli: prima kakovosti	din 9'33
prvorazredni	" 8'47
drugorazredni	" 7'33
tretjerazredni	" 6'19
Krave: prima	" 7'62
prvorazredne	" 6'76
drugorazredne	" 6'55

Slično razmerje kot pri izvozu v Nemčijo za gornji dve vrsti živine, najdemo tudi pri drugih vrstah kakor tudi za vso govejo živino pri izvozu v Italijo. Tako je Zavod zaslužil pri vagonu živine od din 2500 do din 11.500.—

Ves ta zaslužek je seveda plačal kmet kot nekaj posebni davek ali izvozno carino, kakor pač hočemo to dajatev imenovati. Po obstoječih zakonih pa država niti katera njena ustanova ne sme naložiti nobenih novih in v zakonih nepredvidenih dajatev davkoplačevalcu ter je dolžna krivce za tako početje klicati na odgovor. Nismo še slišali, da bi se to bilo zgodilo! Izračunalo se je, da je Zavod v zadnjih letih zaslužil na ta način ogromne vsote.

G. minister dr. Andres je na zborovanju Seljačke Sloge v Zagrebu izjavil, da Zavod razpolaga od dosedanjega izvoza s fondom od din 130.000.000.—. Znano je, da je Zavod stavil ministrstvu za kmetijstvo na razpolago din 20.000.000.— za pospeševanje živinoreje. Trdi se, da je na premijah pri izvozu izplačano din 210 milijonov. Vendar če vse to seštejemo, ne dobimo še one vsote, ki se je baje po trditvah poznavalcev zaslužila. Nerodne so takšne trditve in merodajni bi dobro storili, da bi živinorejcem pojasnili za kaj se je uporabil denar, ki prav za prav njim pripada.

Višek izkoriščanja živinorejcev pa se pripravlja sedaj, ko naj bi se izvoz na novo uredil. Po Beogradu namreč cirkulira med odločujočimi sledeči predlog o novi ureditvi izvoza. Pravico do izvoza naj imajo posamezni živinorejci, če imajo za 1 vagon živine (!). Isto pravico dobe tudi zadrug. Trgovci in pitalci pa bodo morali nakupiti mršavo živino in jo potem pitati. Z vsemi navedenimi upravičenci pa bi Zavod sklenil

pogodbe in jih obvezal, da prijavijo in markirajo živino, čim jo začnejo pitati. Pitati jo morajo tako, da dosežejo po navodilih Zavoda v določenem času določeno kakovost. Zavod bi pitanje živine nadziral in jo, ko je zrela za izvoz, prevzel ter plačal po vnaprej garantirani minimalni ceni, če ne bi bila ob času prevzema

izplačal izvoznikom	za sebe pridržal
din 8'75	din 0'58
" 7'75	" 0'72
" 6'25	" 1'08
" 5'—	" 1'19
" 6'75	" 0'87
" 5'75	" 1'01
" 4'25	" 2'30

boljša cena dosegljiva. Načrt je na prvi pogled prav lep. Kdor pa pozna dosedanje prakso pri izvozu, vidi seveda v tem načrtu čisto druge namere. Pravi kmet, in samo ta je vzgojitelj in rejec živine, se bo zaradi teh predpisov popolnoma izločil pri izvozu. Kakor se tudi lepo sliši, da mu bo izplačana vnaprej določena minimalna cena, ko bo živino dopital, tako je tudi gotovo, da jo bo le redko dosegel, ker pitanja ne bo mogel tako izvesti, da bi dosegel predpisano kakovost. Živina se mu ali ne bo prevzela, ali pa se bo določila nižja cena. Zavod je že do sedaj sklepal z inozemskimi kupci take pogodbe, po katerih morajo dati n. pr. voli pri klanju 64% izkoriščenja. Znano je, da je mogoče to doseči izjemno, nikoli pa pri kmetški živini, ki doseže 52—56% izkoriščenja. Naš kmet ima le redko nekaj toliko denarja na razpolago, da zamore nakupiti potrebno krepko hrano za intenzivno pitanje živine. Zato nikoli ne dopita živine do kraja, temveč le na pol. Dostikrat je tudi živina bolna ali od dela preveč izmzgana, tako da se do kraja izpitati ne more kljub najboljši hrani. Pravo pitanje živine morejo izvršiti samo veleposestniki ali pa pitalci, ki imajo sredstva, da živino, ki se ne redi, izločijo in z drugo nadomestijo. Zaradi tega se z načrtom za bodočo ureditev izvoza favorizirajo le kapitalno močni in le ti bodo izvažali. Kmet pa bo primoran njim prodajati mršavo in na pol pitano živino po nizki ceni. Najžalostneje pri tem pa je to, da bi takšno trgovino vodila bodoča poslovna centrala za izvoz živine z onimi 130 milijoni din, ki jih je odtrgal sedanji zavod kmetu od iztržka pri izvozu. Tako se ubija volja v kmetu, ki je edini pravi proizvajalec živine, favorizirajo pa se bogataši, ki bodo le

tako dolgo pitali živino, dokler jim bo to šlo v račun. S tem se onemogoči vsak napredek v živinoreji in če selekcija živine ne napreduje ter številno goved v državi vedno bolj vpada, je to pripisati zgrešeni izvozni politiki. Edino zadruga so bile dosedaj tiste organizacije, ki so merodajne zamen opozarjale na to zgrešeno politiko in druge nedostatke pri izvozu. Vse to ni nič zaleglo in celo ko se je s prstom pokazalo na nekega krivca, je bil dotični sicer odpuščen iz državne službe, ne pa tudi obtožen in kaznovan.

Danes je gotovo nastopila konjunktura pri izvozu živine in ker daje živinoreja vsem kmetom v državi dohodke, je velika krivica, ako se primerno povišanje cen z državno intervencijo preprečuje. Odkar besni vojna v Evropi je Zavod le malenkostno povišal odkupne cene, pač pa kupiči zaslužke v fondih, za katere ne vemo kako se bodo uporabili. Kmet daje zlato v svoji živini, dobiva pa zanje protivrednost, za katero v bodočnosti ne bo mogel

kupiti istotako živino, še manj pa druge potrebščine, ki so se že vse podražile. Kapital kmetij se zmanjšuje in to mora dovesti do gospodarskega poloma kmetijskega stanu in države.

Napisali smo to poročilo, ker se v javnosti in dnevnih časopisih predbaciva zadrugam, da so one krive, če se cene živini ne povišajo. Iz tega poročila pa se vidi, da zadruga niso krive za nizke cene živini, saj boljših plačati niso mogle, nasprotno je res, da se inra živinoreja ravno zadrugam zahvaliti, če so bili živinorejci do sedaj zaščiteni še pred hujšim izkoriščanjem. Zadrugne organizacije bodo v kratkem izdale v tisku dokumente o uspešnosti njihovega dela, da se bo vedelo, kdo je prijatelj in kdo neprijatelj kmetov. Po predlogu živinorejske sekcije pri Glavni zadr. zvezi v Beogradu, pa je občni zbor Gl. zadr. zveze sprejel 15. t. m. resolucijo, ki jo priobčujemo nižje in ki je bila takoj predložena na merodajna mesta. Upajmo, da bo rodila zaželeni uspeh.

Zadružništvo in izvoz živine.

Živinorejska sekcija Glavne zadrugne zveze je imela 13. dec. svojo sejo, na kateri je ugotovila:

1. Pospeševanje naše živinoreje in racionalna proizvodnja se morejo izvajati le po živinorejskem zadružništvu, kakor je bilo to storjeno v večini držav z malimi kmetijskimi posestmi.

2. Dosedanje delo zadružništva in, posebno živinorejskih zadrug, je dalo vidne rezultate pri pospeševanju in izboljšanju ras in povečevanju proizvodnje, kar so pristojna ministrstva že večkrat uradno priznala in kar so pokazale, tudi vse zadnje živinorejske razstave.

3. Vsi napor državnih in samoupravnih institucij in zadružništva za pospeševanje in povečanje živinorejske proizvodnje bodo ostali zaman, če se kmetu-producentu ne zagotovi prava in rentabilna cena za njegove živinorejske proizvode.

4. Dobra svetovna konjunktura in dvig cen živinorejskih proizvodov vzbujata mnoge želje za ustvarjanje bogastva in skladov v breme kmeta-živinorejca.

5. Kratitev prave cene za živino kmetu-živinorejcu, pa naj prihaja s katere koli strani, je nezakonito, neopravičeno in nenapredno, ker predstavlja novo prikrito obdavčevanje živinorejske proizvodnje, kar bi moglo biti usodepolno za našo proizvodnjo v bodoče.

6. V dosedanjem sistemu vnovčevanja in izvoza živine, prašičev in proizvodov ži-

vinoreje so edino zadrugne organizacije producentu varovale pravo doseženo ceno na inozemskih tržiščih. Brez njih bi bil pravi kmet-producent, posebno mali, prepuščen neopravičeni špekulaciji, ki je redna v naši državi.

7. Dosedanji odstotek za zadružništvo, uradno 40%, stvarno pa komaj 30%, je premajhen za organizacijo zadružništva, ki je izvrševalo izvoz živine po 20 osrednjih poslovnih zvezah, ki so imele včlanjene okoli 5500 zadrug s 650.000 zadružnimi družinami.

8. Pravico do izvoza se mora v prvi vrsti dati združenim producentom po zadružništvu, ki se razteza na vse naše kraje in ki daje edino garancijo, da dobi producent-kmet pravo ceno, da pospešuje živinorejo in poveča nacionalni dohodek od kmetijstva. Šele ko tega združeni kmetje ne morejo, se more izvoz prepustiti drugim.

9. Podržavljenje in ustvarjanje državnih institucij, ki so neodgovorne in izven uprave samih producentov, pa zato monopolizirajo za sebe izvoz, je škodljivo za državne in gospodarske interese naše države, za kmetijstvo pa je to novo breme, varuštvo kmetu in novo obdavčenje, ki ne velja za ostale gospodarske panoge.

Na osnovi teh ugotovitev Živinorejske sekcije je občni zbor Glavne zadrugne zveze sprejel naslednjo resolucijo:

1. Legitimni predstavnik kmeta-živinorejca so njegove zadrugne organizacije.

2. Zadrugne organizacije so nezadovoljne z dosedanjim sistemom tlačjenja cen živine in proizvodov z ustvarjanjem skladov pri državni instituciji, ki se ne trošijo za vzdrževanje cen in pa stvarjanje novih trgov, ampak v svrhe, ki nimajo ničesar skupnega z živinorejsko proizvodnjo.

3. Potrebna je reorganizacija sedanjega sistema izvoza vse žiwinne in izdelkov na osnovi zadrugne organizacije, javnega polaganja računov in cen, ki se dobivajo v inozemstvu.

4. V novi reorganizaciji je treba zadružništvu dodeliti najglavnejše mesto pri izvozu živine in proizvodov, ker je s svojim dosedanjim delom pokazalo, da je strokovno, materialno in tehnično edino sposobno, da malemu kmetu-živinorejcu zagotovi pravo ceno in povoljne pogoje za vnovčevanje.

5. Poslovanje zavoda za pospeševanje zunanje trgovine mora v interesu samih producentov ostati strogo v mejah pravilnika o kontroli izvoza živine in proizvodov, t. j., da vrši kontrolo izvoza živine, ne pa da se sam bavi s posli. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je sodelovanje zavoda pri kupoprodaji bilo za male producente velike škode, ker niso dobivali one prave cene, ki bi jih morali dobiti, da ni zavod zbiral skladov tako, da je zadrževal od doseženih cen na tržišču znaten del.

6. Da bi pri reorganizaciji izvoza živine bili pravilno zaščiteni interesi zadružništva, po njih pa interes stotin tisočev malih producentov, zahteva živinorejska sekcija, da pristojni faktorji pri novem zakonskem reguliranju tega važnega gospodarskega in socialnega vprašanja zaslišijo tudi predstavnike zadružništva in upoštevajo upravičene interese zadružništva.

Vprašanje modre galice.

Odkar so leta 1930. s pogodbo med tovarno Zorka in državo določeni pogoji za proizvodnjo in ceno doma izdelane modre galice, ter je v zaščito te proizvodnje država predpisala posebno carino na inozemsko galico, so se kmetovalci vedno pritoževali, da je galica predraga in omenjena tovarna preveč zasluži. Po raznih anketah in kalkulacijah proizvodnih stroškov so kmetijske organizacije vedno znova dokazovale državnim oblastem, da pogodba med državo in tovarno Zorka pogrešno tolmačijo v škodo kmeta, toda vedno se je našel tudi izgovor, češ da se pogodba tako glasi in še pred potekom 10 let, dokler je pogodba veljavna, ne more ničesar spremeniti. Kmetijske organizacije so vedno mislile na samopomoč, predvsem na uvoz tuje galice, toda dokler sta carina in pri-

stransko tolmačenje pogodbe štiti tovarno, ni bilo izgleda, da na ta način dosežejo odpomoč. Ravno tako se tako dolgo, dokler v državi nismo proizvajali baker v dovoljni čistoči in bi ga morali uvažati iz inozemstva, ni moglo misliti na to, da bi ustanovile kmetijske organizacije lastno tovarno, ter bi mogle na ta način uspešno konkurirati tozadevni industriji.

Prihodnje leto z 31. junijem poteče pogodba med državo in tovarno Zorko in sedaj smatrajo kmetijske organizacije, da je napočil pravi čas, da se tudi to vprašanje reši v korist kmeta. Pobudo za to je dala kmetijska zbornica dunavske banovine, ki je na prvi sestanek z dne 20. septembra t. l. pozvala vse druge kmetijske zbornice in pa razne kmetijske gospodarske organizacije, da se glede rešitve tega perečega vprašanja dogovore. Že ta konferenca je sklenila, zahtevati od države novo tolmačenje pogodbe med tovarno Zorko in državo, kakor tudi to, da se kmetijske gospodarske organizacije pozovejo, da pristopijo k fabrikaciji galice v lastni tovarni, ker se je pokazalo, da so papirnatih protesti brezuspešni.

Dne 6. t. m. so se sestale zopet na pobudo kmetijske zbornice dunavske banovine vse zainteresirane gospodarske organizacije v državi, predvsem zadružništvo, in sklenile, da je cilj njihove akcije, da dosežejo takšno ceno za galico, ki bo odgovarjala faktičnim stroškom proizvodnje in kupni moči potrošnikov. Akcija, ki jo bodo v tem pogledu podvzeli, se deli v 3 sporedne pobude.

Prva akcija hoče, da se izdela načrt uredbe in predloži kmetijskemu ministru, in ima za cilj, da se še v letu 1940., za katero še praktično velja postoječa pogodba med državo in tovarno Zorko, doseže znižanje cene na ono višino, ki odgovarja faktičnim proizvodnim stroškom in pravičnemu zasužku industrije. Znano je namreč, da so se tovarne s potrebnim bakrom oskrbele že takrat, ko cena še ni dosegla sedanje izredne višine, tako da je neopravičljivo, če se danes ponekod prodaja galica že po din 10.— za kg, odnosno, ako bi tovarne ceno zvišale, upoštevajoč ceno bakra, kadar bo nastopila sezija potrošnje galice, kot so to bile navajene do sedaj storiš.

Naslednja akcija skuša doseči, da država v bodoče ne sklene več take pogodbe z industrijo, kot jo je sklenila leta 1930. Načrt pogodbe, ako bi bila iz drugih ozirov ipak potrebna, naj se pred odobritvijo predloži zainteresiranim gospodarskim organizacijam kmetov, da bodo mogle šteti interese kmetijstva. Ne sme se več zgoditi, da bi pogodbo sklenili samo trgovsko in finančno ministrstvo brez sodelovanja kmetijskega ministra ali zainteresiranih kmetijskih gospodarskih organizacij, kot je to bil primer leta 1930.

Tretja akcija pa gre za tem, da kmetijske gospodarske organizacije same vzamejo v svoje roke izdelavo galice in še eventuelno nekaterih drugih kmetijskih potrebščin (umetnih gnojil in drugih zaščitnih sredstev), ker se je pokazalo, da je lastna proizvodnja najbolj učinkovito samoobrambno sredstvo. Gospodarske organizacije se pri tem popolnoma zavedajo, da je sedanja industrija sposobna galico proizvajati v dovoljni količini (imamo 3 tovarne za modro galico s kapaciteto 2800 vagonov letno, izdelujejo pa le okoli 1100 vagonov, kolikor znaša sedanja potrošnja), da so potrebna za to velika denarna sredstva (investicije in obratni kapital okoli 30 milijonov dinarjev za tovarne s kapaciteto 500 vagonov, kolikor znaša sedanja zadružna potrošnja) in da ta sredstva brez pomoči države ne bodo zmogle, vendar se bodo te organizacije lotile tudi tega, če bo to potrebno, samo da našo kmetijsko proizvodnjo pospešijo in obvarujejo izkoriščanja. To akcijo bodo izvedli v sporazumu z vsemi v poštev prihajajočimi gospodarskimi in državnimi faktorji, ker njen cilj ni rušiti našo mlado industrijo, temveč le zaščititi interese kmetijstva.

Potrebno razumevanje za vse te akcije so kmetijske gospodarske organizacije že našle pri g. kmetijskemu ministru, kakor je to razvidno iz njegove izjave z dne 7. t. m. Upati je, da bo tudi zainteresirana industrija pokazala isto razumevanje, da ne bo potrebno poseči po skrajnem sredstvu samoobrambe.

Omeniti bi še bilo, da je na zadnji konferenci izvoljen petčlanski akcijski odbor, v katerem so zastopane tudi slovenske zadružne organizacije in da bo ta odbor v kratkem zopet zasedal, da pretrese finančni načrt za ustanovitev eventuelne lastne tovarne za modro galico. Gospodarske organizacije namreč žele, da ta tovarna vrže že leta 1941. lastno galico na trg, ako ne bi bilo to vprašanje rešeno na drug način v korist kmeta.

Važno za naprednejše kmete.

Kmetijska zbornica bo začela z letom 1940. voditi kmetijsko knjigovodstvo z naprednejšimi kmetovalci iz vse Slovenije pod stalnim strokovnim nadzorstvom.

Zbornica bo dala brezplačno na razpolago potrebne knjige in vsa navodila. Priглаšene bo zbornični referent v tečajih ali posebej poučil, kako naj začno in vodijo knjigovodstvo. Vse leto bo sodeloval z vsemi priiglašenci, na koncu leta pa jim izdelal zaključne račune.

Kmetje! Samo na podlagi pravičnega knjigovodstva morete res popolnoma spoznati vrednost svoje kmetije in jo smotrno upravljati. Spoznali boste, kako je plačano

vaše delo na lastni kmetiji in kakšne dohodke vam prinaša kmetija.

Prijavijo naj se le oni, ki imajo res veselje in voljo, da bodo pri začetem delu vztrajali točno po navodilih in to tudi v času večjega dela. Prednost bodo imeli manjši in srednji posestniki, nikar pa naj se ne javljajo oni, ki se samo trenutno navdušijo.

Prijave sprejemamo do 25. decembra 1939. Sporočiti morate točen naslov, vas s hišno številko, občino in okraj. Navesti morate tudi vsaj približno velikost kmetije.

Prijavite se na naslov: Kmetijska zbornica dravske banovine v Ljubljani.

Opozorilo vinogradnikom!

V zadnjih letih smo od neke priznane trsnice v Italiji nabavili cepljenke od sorte Malvazija. Ker se je že prijavilo nekaj zainteresiranih, da to tudi letos storimo, vabimo vse, ki žele cepljenke nabaviti, da svoja obvezna naročila, iz katerih mora biti razvidno: polno ime naročnika, bivališče, pošta, žel. postaja in naročena količina, pošljejo do najdalje 15. januarja 1940 na naš naslov. Cena bo približno enaka kot lani, t. j. din 2.40 za komad frc. Rakek.

Kmetijska družba.

Tržno poročilo.

Pšenica: din 188.— do 190.— frc. nakladalna postaja.

Koruza: stara din 139.— do 140, umetno sušena 129.— do 130.—, začasno suha 108.— do 109.— za 100 kg frc. Indija.

Moka: pekarska 290.— do 295.— frc. postaja mlina.

Oves: slavonski ali bosanski din 155.— frc. nakladalna postaja.

Krompir: vrsta Ella din 94.—, slovenske vrste din 115.— do 125.— frc. nakladalna postaja.

Seno: prešano v bale din 90—95 frc. nakladalna postaja.

Slama: prešana v bale din 32.— frc. nakladalna postaja.

Pižol: zeleni medjimurski din 4.35 za kg, domači din 5—7.— frc. nakladalna postaja.

Društvene vesti.

VABILO

k letnim občnim zborom podružnic Kmetijske družbe v Ljubljani, r. z. z. o. z.

Spored:

1. Poročilo odbora, predlogi in volitev funkcionarjev v smislu pravilnika, zlasti §§ 2, 3, 6, 7, 8, 9 in 10.

2. Slučajnosti.

3. Predavanja in slično.

Dne 26. dec. 1939:

Podružnici: Šmarje pri Jelšah, ob 9. uri pri Habjanu; Selo pri Bledu, ob 14. uri pri načelniku.

Dne 28. dec. 1939:

Podružnica: Senčur, ob 13. uri pri načelniku.

Dne 6. jan. 1940:

Podružnica: Murska Sobota, ob 9. uri v gost. Flisar.

Dne 12. jan. 1940:

Podružnica: Razvanje, ob 14. uri v galskem domu.

Književnost.

„Koledarček - mlekarška knjižica“ za l. 1940. Glavna svrha tega našega koledarčka je, da nadomesti običajno „mlekarško knjižico“, kakršne so članom mlekarških zadrug do sedaj služile za vpisovanje mleka, oddanega v mlekarjo; obenem naj imajo člani v tej knjižici vedno pri roki krat-

ka navodila za ravnanje z mlekom, živino-zdravnikova navodila za prvo pomoč, razne zapisnike, ki so v zvezi z živinorejo itd. Statistični pregled o mlekarških zadrugah v Sloveniji pa naj bi pokazal razvoj mlekarškega združništva od leta do leta.

Kuret VI.: Obnova in oskrba vinogradov. Poučni spisi Kmetijske zbornice, zv. 1. Izdala in založila Kmetijska zbornica v Ljubljani, 1939. Str. 54, cena din 5.—.

Kmetijska zbornica je pravkar izdala poljudno strokovno knjižico „Obnova in oskrba vinogradov“. Knjižica je bila nujno potrebna, ker je že začela obnova opešanih vinogradov, katerih je še 75% površine naših vinogradov. Namen knjižice je, da bi se ta obnova vršila pravilno in da ne bi ponavljali napak, ki so bile napravljene pri obnovi pred štiridesetimi leti in katere na-

pake so bile vzrok marsikateremu neuspehu, slabi rodovitnosti in slabi kvaliteti vin. V knjižici so podani vsi nasveti, kako naj obnovo izvršimo, da bodo novi vinogradi dali glede kakovosti in količine mnogo večji hasek kakor doslej. Razen tega so v knjižici nasveti glede pravilne oskrbe vinogradov, t. j. o obdelovanju, o pravilnem zatiranju bolezní in škodljivcev, o gnojenju, da z novo obnovo doseženi hasek trajno vzdržimo.

To lepo knjižico bi moral imeti vsak vinogradnik, vsak viničar, vsi učenci viničarskih šol in kmetsko-nadaljevalnih šol v vinorodnih krajih. Knjižica je pisana tako poljudno, da jo bo z velikim pridom lahko uporabljal prav vsak, tudi najpreprostejši vinogradnik, zlasti ker mu je z izredno nizko ceno nabava res tudi omogočena.

Inserati se računajo po naslednjih cenah:

$\frac{1}{16}$ strani = Din 50 + Din 3.— ogl. takse
 $\frac{1}{8}$ „ = „ 100 + „ 7.50 „ „
 $\frac{1}{4}$ „ = „ 150 + „ 7.50 „ „

$\frac{1}{8}$ strani = Din 200 + Din 15.— ogl. takse
 $\frac{1}{4}$ „ = „ 400 + „ 30.— „ „
 $\frac{1}{2}$ „ = „ 800 + „ 30.— „ „

1 cela stran = Din 1600.— + Din 60.—
 ogl. takse
 (26 x 20 cm = 520 cm).

Priloge listu se računajo za vsakih 1000 komadov 100 Din.

Mala naznanila.

Le proti predplačilu, vsaka beseda 50 par, najmanj 10 Din in 3 Din ogl. taksa.
 Upravištvu ne prevzame posredovanja.
 Vsakega 12. v mesecu se zaključí sprejemanje oglasov za prihodnje število.

Cenitev posestev

in vse strokovne posle iz kmetijstva, posebno še iz rastlinskega zdravništva, uničevanje hišne gobe, škodljivcev v shrambah itd. vrši zasebni agronom-fitopatolog Ing. Lojze Prezeli, Ljubljana, Wolfova ulica 3/1, tel. 34-73. 56

Posetite

Kavarno „TABOR“
v Ljubljani

Vabilo

na izredno skupščino „Stoge“, gospodarske in podporne zadruge slovenskih kmetov in delavcev, zadruge z omejenim jamstvom v Crnomlju, ki bo v nedeljo 14. januarja 1940 ob 9. uri dop. v dvorani gostilne Rožič v Loki pri Crnomlju s sledečim dnevnim redom: 1. Sklepanje o pravilniku za zavarovanje goveje živine. 2. Slučajnosti.

Upravni odbor.

Cepljene trte.

V veliki množini različnih vrst, na običajnih podlagah, krasno razvitih, nudi I. Trsničarska zadruga v Sloveniji, pošta Jurčinci pri Ptuj. Ceniki zastoni! 59

Poceni naprodaj!

Več strojev: Dürkopp, Adler, Ffaff, Singer, Westa in drugih popolnoma novih ženskih, krojaških, čevljarških itd. (stare vzamemo v račun) pri „PROMET“ v Ljubljani, nasproti Križanske cerkve.

Oskrbnik

z večletno prakso, volaščne prost, samski, vesten, marljiv in pošten, absol. kmet. šole, išče primerne službe na živinorejskem posestvu, kjer bi lahko ostal za stalno. Dopise na upravo lista pod „Zaupanje“ 60. 60

Kmetijska družba v Ljubljani kupuje:

Češmin lubje od korenin, šipak jagode, češmin jagode, podlesek koren. Vse blago mora biti suho in zdravo od letošnje bire.

Sukno kamgarn volneno svila platno flanel barhent tkanine

V NAJNOVEJŠIH VZORCIH
 V NAJVEČJI IZBIRI
 V NAJBOLJŠI KAKOVOSTI
 IN PO NAJNIŽJIH CENAH
 NAJVEČJA DOMAČA TRGOVSKA HIŠA V JUGOSLAVIJI! VZORCI IN CENIK ZASTONI

STALNO *Siernecki*
 CELJE 30

KMETSKI HRANILNI IN POSOJILNI DOM

Telefon:
Štev. 28-47

v Ljubljani

Brzojavi:
„Kmetiskidom“

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun Poštne hranilnice štev. 14.257

Račun pri Narodni banki.

Nove vloge

vsak čas razpolož-
ljive obrestuje po

4% do 5%

Za vse vloge nudi
popolno varnost.

Otvorja tekoče račune.

Eskontuje menice.

Daje kratkoročna posojila.

Izvršuje ostale denarne posle.

ZAUPAJTE DENAR

DOMAČEMU ZAVODU!

Najuspešnejše sredstvo za rejo
domače živine je brezdvomno

MASTIN

ki pospešuje rast, odebilitv in omastitev domače,
posebno klavne živine. — Jasen dokaz neprecenljive
vrednosti „MASTINA“ so brezštevilna zahvalna pisma

Cena: 5 škat. 48 Din, 10 škat. 80 Din

Lekarna TRNKOCZY

LJUBLJANA, Mestni trg 4 (Zraven Rotovža)

Laneno olje, firnež, barve, lake, kit, lan, tropine

ter vse v to stroko spadajoče blago prvovrstne
kakovosti po solidnih cenah in točni postrežbi,
najugodnejše kupite pri domačem podjetju

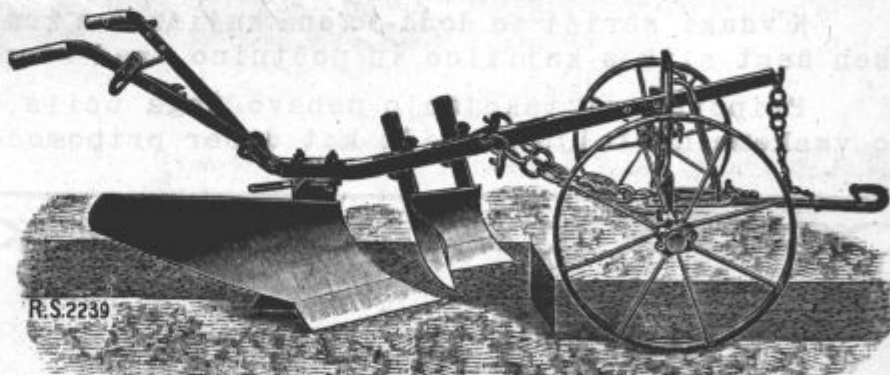
MEDIĆ ZANKL

tovarna olja, lakov in barv

družba z o. z., lastnik FRANJO MEDIĆ

Centrala v Ljubljani, podružnice v Mariboru in Novem
Sadu. — Tovarne v Ljubljani, Medvodah in Domžalah

SACK-ovi plugi so najboljši!

R.S.2239

V zalogi pri Kmetijski družbi in njenih skladiščih.

Zahtevajte pri Vašem trgovcu „Naš čaj“! Mešanica domačih čajnih rastlin!

Najboljši nadomestek za inozemske čaje!

Po odobrenju Ministrstva socialne politike in narodnega zdravja
v Beogradu z dne 11. maja 1935 l. S. br. 14.004

Na prodaj pri:

Kmetijski družbi r. z. z o. z.
v Ljubljani

J. Blasnik nasl.

Univerzitetna tiskarna

LITOGRAFIJA, OFFSETTISK, KARTONAŽA
ZALOŽNIŠTVO VELIKE PRATIKE
VREČICE ZA SEMENA

Ljubljana, Breg 10-12

USTANOV.
LETA 1828

Najstarejši grafični zavod Jugoslavije
izvršuje vse tiskovine solidno in poceni

»SLAVIJA«

jugoslovanska zavarovalna banka d. d. v Ljubljani

Zavarovanja: požar, vlom, šipe, nesreče na potovanju, zakonita odgovornost, transport, razna zavarovanja avtomobilov, na življenje, posmrtnine itd., prevzame po ugodnih pogojih.

Centrala v Ljubljani

Lastno poslopišče.
Galeva ulica 2.

Telefon 21-76 in 22-76.

SCHICHTOVO

terpentinovo milo

varuje perilo

Važno za osnovne in kmetijske šole!

Kmetijska družba v Ljubljani je založila 6 stenskih slik od trav, detelj in raznih krmskih rastlin v velikosti 70x50 cm s primernim obešalom in okvirjem. Slike so umetniško izdelane po naravi v barvah in služijo kot izborna učilo za spoznavanje naših glavnih krmskih rastlin.

K vsaki seriji se doda po ena knjižica s kratkim opisom vsake rastline. Vseh šest slik s knjižico in poštino vred stane Din 100.--.

Priporočamo takojšnjo nabavo tega učila, dokler je še v zalogi, ker bo vsakemu učitelju služilo kot dober pripomoček pri pouku.

Sadjarji in vrtnarji!

Uporabljajte za razkisanje in za izboljšanje vrtnih tal

apneni prah in apnenčevo moko

za gnojenje sadovnjakov in gred s povrtnino

mešano gnojilo KAS 8/4/8

(8% kalija, 4% dušika in 8% fosforne kisline.)

Za zimsko škropljenje sadnih dreves:

žvepleno-apneno brozgo „**HRASTNIK**“ 22° Bé
in drevesna karholineja „**NEO-DENDRIN**“ in „**MIXDRIN**“.

Vsi gornji proizvodi so izdelki

TOVARNE KEMIČNIH IZDELKOV V HRASTNIKU D. D., HRASTNIK

Izhaja 15. v mesecu. — Cena listu din 25.—, za inozemstvo din 35.— letno. — Posamezna številka din 2'50. — Uredništvo in upravnštvo je v Ljubljani, Novi trg štev. 3. — Za uredništvo odgovarja: Ing. Ferline Bogdan. — Izdajatelj za Kmetijske družbo: Oton Detela. — Tisk J. Blasnik nasl. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. — Odgovoren L. Mikuš.